

**Національна спілка краєзнавців України
Хмельницька обласна організація**

ЗВІТ

**про діяльність правління та осередків
Хмельницької обласної організації
Національної спілки краєзнавців України
у 2017 році**

**м. Кам'янець-Подільський – Хмельницький
грудень 2017 р.**

Вступ

У 2017 році діяльність правління, президії обласної Спілки краєзнавців та її міських і районних осередків була спрямована на розвиток й зміцнення всієї структури організації в світлі реалізації завдань, прийнятих IV (2008) і V (позачерговим) (2012) та VI (січень 2017 р.) з'їздами Національної спілки краєзнавців України та ухваленими відповідними змінами Статуту НСКУ, а також базувалася на виконанні рішень останніх Пленумів і засідань Президії правління НСКУ в Києві (2016-2017 рр.), звітно-виборних конференцій Хмельницької обласної організації НСКУ від 26. 10. 2011 р. та 10.10 2014 р., її квітневого (2017) Пленуму, планів роботи правління НСКУ у Києві та обласної Спілки на 2017 рік. Головною інновацією для розвитку нормативної бази і практичної сторони діяльності всієї структури обласної організації НСКУ стали реалізація виконання обласної **«Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року»**, а також реалізація рішень **VI з'їзду Національної спілки краєзнавців України** (січень 2017 р.).

Відповідно виконання вищеназваних програм, постанов, планів здійснювалося в процесі роботи за такими основними напрямками:

1. Організаційна діяльність

У 2017 році, обласна Спілка краєзнавців продовжувала ритмічно працювати, розвивати краєзнавчий поступ, об'єднувала в своєму складі на засадах Статуту НСКУ **22** міських і районних відділень (організацій, осередків), які сукупно згуртували навколо себе **336 членів НСКУ**. Найбільш потужними осередками виступали міські Кам'янець-Подільська (59 членів, з них 14 докторів наук, професорів, 30 кандидатів наук, доцентів), Хмельницька (62 членів, з них 7 докторів наук, професорів, 28 кандидатів наук, 34 освітян, 19 працівників культосвітніх установ, 2 священнослужителя), районні організації НСКУ Хмельницька (30 членів-учителів), Старосинявська (20 членів), Славутська (20 членів), Шепетівська міська організація НСКУ (19 членів), Дунаєвецька (16 членів), Чемеровецька (11 членів) й інші. Решта 13 міських та районних відділень у своїх лавах мають пересічно по 8-5 членів Спілки. З-поміж них Летичівська та Ярмолинецька районні осередки поки об'єднують тільки по три-чотири члени НСКУ. Правління обласної Спілки дієво співпрацює на практиці з місцевими краєзнавцями-аматорами та освітянами, які поки не є членами НСКУ. У 2017 р. вибули зі складу членів обласної Спілки краєзнавців: 2 особи у зв'язку із виїздом на проживання в інші регіони України, 3 особи у зв'язку із смертю (професор Рибак І.В., доцент Суровий А.Ф. /Кам'янець-Подільська міська організація НСКУ/, Г.К. Медведчук /Хмельницька міська організація НСКУ/).

Структура всіх осередків відповідає вимогам Статуту НСКУ. Всі вони працювали за планами організаційної, науково-дослідної, науково-методичної та видавничої роботи, а також за індивідуальними планами роботи своїх членів на 2017 рік. Найважливіші пункти цих планів увійшли до загального плану роботи обласного правління НСКУ.

Значними подіями в діяльності обласної організації НСКУ та розвитку краєзнавства у 2017 р. стали:

1. Робота правління, президії обласної Спілки краєзнавців та її осередків по реалізації у 2017 р. затвердженої сесією Хмельницької обласної ради 26.12.2014 р. «Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року», зокрема, здійснені організаційні заходи щодо створення кількатомної «Енциклопедії Хмельницької області», підготовлено і видано том «Енциклопедії освіти Хмельниччини» (2017) (автор проекту, член НСКУ, директор Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, професор Берека В.Є.), здійснено 2-е видання, доповнене і справлене масовим тиражем авторами-членами НСКУ високого друкарського виконання широкоформатної ілюстрованої книги-альбому «Хмельниччина» (2017) – для туристів, гостей і краян за рахунок бюджетних коштів цієї Програми (вартість проекту 200 тис. грн.).

2. Делегація обласної Спілки краєзнавців у складі 5 осіб (Л.В. Баженов, Блажевич Ю.І., Завальнюк О.М., Прокопчук В.С., Місінкевич Л.Л.) взяли участь у роботі 27 січня 2017 року VI з'їзду Національної спілки краєзнавців України. Голова обласної Спілки професор Баженов Л.В. виступив на трибуні з'їзду в обговоренні заслуханого звіту про діяльність правління НСКУ в Києві. В ході виборів керівних органів НСКУ професор Завальнюк О.М. обраний до складу членів Правління та Президії Національної спілки краєзнавців України, а професор Баженов Л.В. увійшов до складу її Правління. До складу Правління та Президії також увійшов від Хмельницької обласної організації НСКУ її заступник голови до жовтня 2017 року доктор історичних наук, професор Телячий Ю.В., який з середини 2016 р. працює начальником департаменту Міністерства освіти і науки України. Водночас делегати Баженов Л.В., Завальнюк О.М., Прокопчук В.С. нагороджені в ході роботи з'їзду Грамотами і Подяками МОН України та Президії правління НСКУ.

3. Упродовж 2017 року відбулися одне розширене засідання Президії (лютий 2017 р.), розширене засідання Пленуму (квітень 2017 р.) та звітно-виборна конференція обласної Спілки краєзнавців (10 жовтня 2017 р.), під час яких розглядалися важливі питання роботи організації та її осередків, зокрема доведено до відому присутніх матеріали, постанова та зміни до Статуту НСКУ VI з'їзду НСКУ, ухвалено остаточно вироблений план організаційної, науково-дослідної, науково-методичної і видавничої роботи на 2017 рік, затверджено кошторис на 2017 р., затверджені заходи з відзначення 100-річчя Української революції 1917–1921 рр. та інших

ювілейних дат, обговорені питання поточної роботи обласної Спілки, заслухані звіти про діяльність Кам'янець-Подільської міської, Летичівської, Красилівської районних осередків Спілки та інші питання.

4. Під час роботи четвертої звітно-виборної конференції обласної Спілки краєзнавців 10 листопада 2017 р., яка проходила за вимогами нової редакції Статуту НСКУ, заслухано і обговорено звіт про діяльність обласної організації НСКУ за останні три роки (2014–2017 рр.), звіт ревізійної комісії, відбулися вибори нового складу правління, президії, ревізійної комісії терміном на п'ять років (вимога нового Статуту НСКУ затвердженого на VI з'їзді Спілки), затверджена постанова конференції з розглянутих питань, відбулося нагородження подвижників краєзнавства на Хмельниччині Премією імені академіка Іона Винокура в галузі наукових досліджень історії Поділля обласної Спілки краєзнавців (удостоєні голова Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ, доцент, докторант Комарніцький О.Б., член НСКУ, письменник і відомий краєзнавець Захар'єв В.А.) і ще 12 осіб – Почесними грамотами і Грамотами президії обласної організації НСКУ. Після завершення конференції, на якій були присутні 50 делегатів від осередків Спілки, членів Правління Спілки та гостей, відбувся організаційний пленум обласної Спілки краєзнавців, який у присутності всіх учасників конференції обрав на п'ять років новий склад президії правління, переобрав головою Спілки доктора історичних наук, професора, Почесного краєзнавця України Баженова Л.В., заступниками голови – доктора історичних наук професора Прокопчука В.С., голову Хмельницької міської організації НСКУ, кандидата історичних наук доцента Блажевича Ю.І., відповідальним секретарем обласної Спілки замість Роздобудька А.Г. обрано кандидата історичних наук, доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Адамського В.Р.

На цих засіданнях були присутні представники обласної влади, а в роботі Пленуму взяв участь заступник голови облдержадміністрації В.Ц. Олійник.

5. Президією обласної Спілки краєзнавців здійснені організаційні заходи по забезпеченню роботи науково-краєзнавчої експедиції Національної спілки краєзнавців України 30–31 жовтня 2017 року в Старосинявському, Летичівському і Старокостянтинівському районах Хмельницької області з вивчення стану історико-культурної спадщини та впровадження краєзнавства в систему шкільної освіти, яка була присвячена 80-річчю створення Хмельницької області.

6. З метою координації роботи всіх структур НСКУ на Хмельниччині правлінням видано у березні 2017 р. 10-й випуск свого друкованого органу – науково-краєзнавчого збірника **«Краєзнавець Хмельниччини»** (ліцензія Міністерства юстиції України КВ № 15871-4343Р від 13.11.2009 р., головний редактор Баженов Л.В.), в якому відображена хроніка та різні аспекти діяльності обласної Спілки у 2016–2017 рр., а також містяться наукові статті,

рецензії праць членів НСКУ, новітня бібліографія поділлязнавства, інформації про ювілеї подвижників краєзнавства тощо.

7. Упродовж 2017 р. у світ вийшло 10-й, 11-й та 12-й випуски (томи) нового періодичного науково-краєзнавчого видання обласної і Хмельницької міської організації НСКУ «Хмельницькі краєзнавчі студії» (головний редактор Баженов Л.В., співголова – керівник Хмельницької міської Спілки Блажевич Ю.І.).

8. Сім членів НСКУ обласної Спілки у 2016 році стали: 1 – доктором історичних наук (Скрипник А.Ю.), 2 – професорами (С.В. Маркова, М.П. Олійник), 4 – кандидатами історичних наук, дисертації яких були пов’язані з історичною регіоналістикою та історією Поділля.

Члени НСКУ професори Завальнюк О.М. та Конет І.М. (Національний університет імені Івана Огієнка) стали переможцями XII обласного конкурсу науково-дослідних робіт відповідно в номінації «Гуманітарні науки» та «Фундаментальні науки».

9. У 2017 р. Хмельницькою міською організацією НСКУ засновано для подвижників краєзнавства власну Премію імені Євгена Назаренка (відомого у 1980-ті роки – на початку ХХІ ст. краєзнавця Хмельниччини). Першим лауреатом цієї Премії став голова цього осередку доцент Блажевич Ю.І.

10. У червні 2017 р. за ініціативи президій обласної та Хмельницької міської організацій НСКУ було організовані установчі збори представників православного духовенства, науковців і краєзнавців, які заснували нову громадсько-краєзнавчу інституцію – Хмельницький обласний церковно-історичний комітет, головою якого було обрано відомого релігієзнавця, кандидата історичних наук, доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, голову міської організації НСКУ Блажевича Юрія Івановича. Мета цього товариства продовжити справу діючого у 1865–1921 рр. Подільського церковного історико-археологічного товариства, керованого Ю.Й. Сіцинським, здійснювати дослідження духовного життя на Хмельниччині, готувати відповідні конференції та видавати науково-краєзнавчу літературу.

11. Упродовж 2017 року під егідою обласної Спілки краєзнавців на Хмельниччині у містах і районах відбулися конференції та круглі столи, присвячені 100-річчю Української революції 1917–1921 рр., 85-річчю трагедії геноциду голодомору 1932–1933 років в Україні та Хмельниччині, 80-річчю розгулу політичних репресій в Україні, 90-річчя виходу в світ першого числа журналу «Краєзнавство» та ін.

12. 22 лютого 2017 р. у м. Хмельницькому після конкурсного відбору вперше відбулося нагородження новою спільною Премією імені подільського письменника і краєзнавця Василя Баженова (диплом і одна тисяча грн.) обласних організацій Національних спілок письменників і краєзнавців України. Зокрема, такої премії в галузі історичного краєзнавства удостоєний член НСКУ, доктор історичних наук, професор Григоренко О.П. з м. Хмельницького, в галузі літературного краєзнавства – письменниця і поетеса з м. Старокостянтинова Оксана Радущинська. Водночас відбулася

презентація науково-краєзнавчого збірника «Василь Баженов: життя і творчість в ім'я України і рідної Хмельниччини»

13. Обласна Спілка та її відділення НСКУ приділяють увагу популяризації нинішніх подвижників краєзнавства, які є членами НСКУ. Прикладом є видання у цьому році бібліографічних покажчиків про іменитих членів НСКУ: до 70-річчя відомого українського історика, Почесного краєзнавця України, професора Степанкова В.С., Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора Баженової С.Е., голови Хмельницької міської організації НСКУ, Почесного краєзнавця України доцента Блажевича Ю.І., до 65-річчя знаного діяча краєзнавчого руху в Україні, Почесного краєзнавця України, професора Завальнюка О.М., до 60-річчя подвижника краєзнавства, директора Державного архіву Хмельницької області, кандидата історичних наук Байдича В.Г. та інших. Вони нагородженні Почесними грамотами, отримали ювілейні адреси, нариси про них вміщені у 10 випуску «Краєзнавця Хмельниччини» та 10–12 випусках «Хмельницьких краєзнавчих студій».

14. У 2017 р. відомі діячі краєзнавчого руху Хмельниччини, члени НСКУ, доктори наук, професори Завальнюк О.М. удостоєний Почесної Грамоти Кабінету Міністрів України, Урсу Н.О. – Почесної Грамоти Верховної Ради України, Копилов С.А. – Грамоти Верховної Ради України (Кам'янець-Подільська міська організація НСКУ).

15. Наприкінці травня 2017 року вперше на Хмельниччині було організовано відзначення професійного свята Дня краєзнавця України (відбулися урочисті збори з цієї нагоди в Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці та районних бібліотеках області, подвижники краєзнавства нагородженні Почесними грамотами, Грамотами, дипломами, здійснено прийом нових членів в НСКУ тощо).

До традиційних недоліків у роботі обласної Спілки краєзнавців та її осередків слід віднести: 1) продовження практики затримки більшості районних і міських відділень обласної Спілки з подачею в грудні поточного року своїх звітів про роботу. В основному такі звіти поступають до президії обласної організації у січні-лютому наступного року, що не дає змоги подати докладнішу інформацію про їх діяльність у загальному звіті обласного правління НСКУ. Тільки Хмельницька і Кам'янець-Подільська міські організації НСКУ (відповідно голови к.і.н., доц. Ю.І. Блажевич, к.і.н, доц. О.Б. Комарніцький) своєчасно і належно звітуються про свою роботу; 2) До 25 грудня лише п'ять міських і районних організацій розрахувалися за внески за 2017 рік. Інші осередки подадуть внески у січні-березні 2018 р. 3) У 2017 р. з-за безвідповідальності керівників продовжують залишатися на межі самоліквідації Шепетівська міська, Волочиська та Чемеровецька районні організації Спілки. Хоча зусиллями президії обласної Спілки вдалося стабілізувати ситуацію, але й досі не розв'язана проблема з обранням відповідальних голів цих та інших осередків; 4) не вирішена проблема

створення інтернет-сайту обласної Спілки та співробітництва з інтернет-сайтом правління НСКУ в Києві (відсутній працівник, який щоденно працював би над заповненням сайту); 5) з вини обласної влади (держадміністрація і обласна рада) ніяк не вирішуються проблеми фінансування проекту створення і видання «Енциклопедії Хмельниччини», термін виконання якого закінчується у 2020 році.

2. Науково-дослідна робота

У звітному році науково-дослідна робота обласної Спілки та її міських і районних відділень була спрямована на науково-організаційну участь, залучення всіх членів НСКУ, науковців, краєзнавців-аматорів у справі підготовки та відзначення таких актуальних для суспільства історичних подій в Україні і на Хмельниччині: 1) відзначення 100-річчя Української революції 1917-1921 рр. 2) 85-річчя геноциду-голодомору 1932–1933 рр. в Україні та на Хмельниччині; 3) 80-річчя розгулу політичних репресій в Україні; 4) 500-річчя Реформації у Європі; 5) 400-річчя міста Славути Хмельницької області та інших ювілеїв міст і сіл області; 6) відзначення ювілеїв відомих композиторів Ференца Ліста, Миколи Леонтовича, пов'язаних життям та творчістю з Поділлям; 7) відзначення обласною Спілкою ювілеїв нині діючих подвижників краєзнавства, членів НСКУ В.С. Степанкова, Ю.І. Блажевича, С.Е. Баженової, О.М. Завальнюка, В.В. Борисова та ін.

Основна увага правління обласної Спілки краєзнавців та в її складі міських і районних організацій у 2017 р. приділялась залученню членів НСКУ до науково-дослідної роботи з регіоналістики Поділля-Хмельниччини, підготовці і виданню ними монографій, науково-популярних книг, буклетів, покажчиків, статей з різних аспектів історії, культури і природи краю, а також впровадженню результатів наукових і науково-методичних досліджень в освіту Хмельниччини та видання науково-краєзнавчої літератури. У міських і районних відділеннях члени НСКУ – вчителі активно займалися з учнівською молоддю в плані підготовки старшокласників до різних форм краєзнавчої шкільної і позакласної роботи, написання конкурсних робіт у системі Хмельницького територіального відділення МАН та для участі в місцевих, обласних і всеукраїнських учнівських олімпіадах з поділлязнавчої історичної, краєзнавчої, географічної, природничої тематики.

Стратегічним напрямом роботи обласної організації Спілки було створення можливостей своїм членам НСКУ для реалізації творчих планів і забезпечення публікації праць. Таким ефективним засобом є організація міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових, науково-краєзнавчих та практичних конференцій, симпозіумів, круглих столів, читань, презентацій як своєї рідної трибуни для значної кількості краєзнавців і засобу для

оприлюднення своїх наукових результатів досліджень та для взаємного творчого згуртування і спілкування.

У 2017 році на Хмельниччині було проведено за неповними даними **87 значних і малих різнотематичних наукових зібрань** за організаційною участю правління обласної Спілки, її міських і районних відділень, з них тільки у місті Хмельницькому було проведено 43 (з них 3 міжнародні, 10 всеукраїнські, 12 регіональні науково-практичні конференції, 10 тематичні круглі столи, 8 читання). Стільки ж було проведено в м. Кам'янці-Подільському, решта в інших містах Хмельниччини. До звіту включено **29 наукових форумів, конференцій, круглих столів, читань**, які безпосередньо присвячені актуальним проблемам історії, культури, природи Поділля-Хмельниччини і залишили вагомий слід у краєзнавстві регіону. Даємо їх коротку характеристику:

1. XVII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України : туризм як чинник європейської інтеграції, соціального та культурного розвитку» Україні», смт. Меджибіж, 9–11 червня 2017 р. Відбувся в ДІКЗ «Межибіж» та організаційними зусиллями цього заповідника, обласної організації НСКУ, громадської спілки «Західноукраїнська спілка музеїв» Співголови оргкомітету О.Г. Погорілець (директор заповідника), Л.В. Баженов (голова обласної Спілки краєзнавців). Взяло участь понад 40 учасників науковців і краєзнавців різних регіонів України. Конференція працювала в рамках проведення в ДІКЗ «Межибіж» Третього музейного форуму «Музей : храм муз 2017». Пізніше планується видати науковий збірник за матеріалами роботи конференції.

3. Перша Міжнародна науково-краєзнавча конференція «Сатанів : вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє» (Хмельницький-Сатанів, 11 травня 2017 р.) Відбулася в конференц-залі Сатанівського санаторію «Поділля». В її організації взяли участь Хмельницька обласна рада, Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кафедра історії України Національного університету імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна і міська організації НСКУ, Сатанівська об'єднана територіальна громада. Співголовами оргкомітету конференції були: д.і.н. С.В. Маркова (головуюча на пленарних засіданнях), Баженов Л.В. (співголова), А.Г. Філінюк (співголова, завідувач кафедри історія України КПНУ імені Івана Огієнка).. Взяло участь 55 науковців і краєзнавців різних регіонів України, у т.ч. з Києва, Рівного, Хмельницького, Чернівців, Кам'янця-Подільського, з Кракова, Любліна (Польщі), Сатанова тощо. До роботи конференції залучені 10 старшокласників з Хмельницького і Сатанова, які були нагороджені дипломами переможців конкурсу учнівських наукових праць з краєзнавства. Під час роботи конференції пройшла презентація виданої книги «Сатанів» (2017).

3. II Міжнародна науково-практична конференція «Ференц Ліст і Україна» (до 170-річчя з часу перебування композитора в Україні. м. Кам'янець-Подільський, 24–25 листопада 2017 р. Проведена в Національному університеті імені Івана Огієнка. Її організували МОН України, Національний університет імені Івана Огієнка (кафедра музичного мистецтва), Могильовський державний університет ім. А. Кулешова (Республіка Білорусь), Хмельницьке обласне культурно-просвітницьке товариство імені Ференца Ліста, обласна Спілка краєзнавців. З 60-ти

учасників прибуло 42 з Могильова, Києва, Рівного, Львова, Хмельницького, Одеси, Кам'янця-Подільського та інших міст, які впродовж двох днів обговорили різні аспекти життя і творчості композитора, його зв'язки з Україною та Поділлям. Голова Хмельницької обласної організації НСКУ, професор Баженов Л.В. виголосив доповідь «Ф. Ліст в дослідженнях подільських науковців». Для учасників конференції у кафедральному костелі св. Петра і Павла у Старому місті дано концерт органної музики з використанням музичних творів Ф. Ліста.

4. V Міжнародна науково-практична конференція «Микола Леонтович і сучасна освіта та культура» (до 140-річчя від дня народження композитора). М. Кам'янець-Подільський, 14–15 грудня 2017 р. Проведена в Національному університеті імені Івана Огієнка. Її організували МОН України, Національний університет імені Івана Огієнка (кафедра музичного мистецтва), Могильовський державний університет ім. А. Кулешова (Республіка Білорусь), Інститут мистецтвознавства, фольклористики і етнології ім. М.Т. Рильського АН України, Київська обласна організація Національної музичної спілки України, Кам'янець-Подільська міська організація НСКУ. З 104-х учасників, теми доповідей яких включено до програми зібрання, прибуло біля 60 з Могильова, Києва, Рівного, Львова, Хмельницького, Одеси, Кам'янця-Подільського та інших міст, які впродовж двох днів обговорили різні аспекти життя і творчості композитора, його перебування на Поділлі. В ході роботи конференції відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки Миколі Лисенку на стіні навчального корпусу музичного факультету Національного університету імені Івана Огієнка, дано концерт з творів композитора, майстер-клас диригентів, відбулося нагородження студентів цього вишу – переможців конкурсу, присвяченого Миколі Лисенку. В роботі конференції взяли участь голова Хмельницької обласної організації НСКУ Баженов Л.В. та голова Кам'янець-Подільської міського осередку цієї Спілки Комарницький О.Б.

5. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Хмельниччина: історія та сучасність», присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області. м. Хмельницький, 27 вересня 2017 р. Її організували і провели Хмельницькі облдержадміністрація і обласна рада, Хмельницький обласний краєзнавчий музей, Державний архів Хмельницької області, Хмельницькі обласна і міська організації НСКУ. В оргкомітет конференції увійшли члени НСКУ Баженов Л.В., Байдич В.Г., Єсюнін С.М. та ін. До програми зібрання включено 96 доповідей 103 авторів з різних областей України, Болгарії, Польщі, США. Прибуло на конференцію понад 60 учасників, з них 9 докторів наук, 37 кандидатів наук. Заслухано і обговорено комплекс питань з історії Хмельниччини від найдавнішого часу до сьогодення. Відбулася презентація капітального наукового збірника праць за матеріалами роботи конференції «Хмельниччина : історія та сучасність».

6. VII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Духовні витоки Поділля : церква та релігійні діячі в історії краю», м. Хмельницький, 25 квітня 2017 р. Відбулася в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за організаційною участю цього ж закладу, Хмельницької обласної ради, Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Вінницького державного педуніверситету ім. М. Коцюбинського, Хмельницької обласної та міської організацій НСКУ та інших установ. У складі оргкомітету були представники обласної Спілки краєзнавців Адамський В.Р., Баженов Л.В., Блажевич Ю.І., Завальнюк О.М., Прокопчук В.С., Телячий Ю.В. та ін. Взяло участь понад 50 учасників науковців і краєзнавців різних регіонів України. Пізніше видано науковий збірник за результатами

роботи «Духовні витоки Поділля : церква та релігійні діячі в історії краю. Матеріали VII всеукр. науково-практич. конф.» (Хмельницький: ХГПА, 2017. – 339 с.).

7. Всеукраїнська наукова конференція «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки», присв. 100-річчю початку Української революції у 1917 р. Снт. Меджибіж, 24 березня 2017 р. Проведена у Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». Крім цього закладу, в її організації були задіяні: Управління культури Хмельницької ОДА, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна організація НСКУ, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України. Головою оргкомітету конференції був директор заповідника Погорілець О.Г., співголовами – голова обласної Спілки краєзнавців Баженов Л.В., завідувач кафедри історії України К-ПНУ імені Івана Огієнка Філінюк А.Г. У програмі конференції зазначена 91 доповідь, прибуло авторів 50 з Києва, Дніпра, Запоріжжя, Черкас, Житомира, Вінниці, Тернополя, Бердянська, Кам'янця-Подільського, Хмельницького та інших міст. Конференція пройшла організовано, цікаво, в дискусіях. В ході засідань зібрання виступили з доповідями голова обласної Спілки краєзнавців Баженов Л.В., голова Хмельницької міської організації НСКУ Блажевич Ю.І., голова Летичівського районного осередку цієї ж Спілки Коржик С.А. Збірник матеріалів за результатами роботи конференції буде видано пізніше.

8. Ювілейна XV Подільська наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. та 100-річчю Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. м. Кам'янець-Подільський, 17–18 листопада 2017 р. Ця найстаріша конференція в Україні ведеться з жовтня 1965 року, відбулася в Національному університеті імені Івана Огієнка. Крім цього вишу, її організаторами виступили Інститут історії України НАН України, Центр дослідження історії Поділля, Державний історико-культурний заповідник «Межибіж», Державний архів Хмельницької області., Хмельницька обласна організація НСКУ. До програми зібрання включено 105 доповідей 120-ти авторів з різних регіонів України, прибуло на конференцію майже 100 учасників, серед яких 16 докторів наук, 50 кандидатів наук, решта краєзнавці, вчителі, музейники, аспіранти, магістри, студенти. Оргкомітет конференції очолили ректор К-ПНУ імені Івана Огієнка, член НСКУ Копилов С.А), голова Хмельницької обласної організації НСКУ Баженов Л.В. (співголова) та ін. Заслухані та обговорені проблеми джерелознавства, історіографії, історії та культури Поділля з найдавнішого часу до сьогоденні, туризму, методики викладання історії краю, постаті регіону. Відбулися презентації виставки краєзнавчої літератури про Поділля, виданої за останні п'ять років та виданий науковий збірник «Матеріали XV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції». Наступну конференцію вирішено скликати у жовтні 2020 року.

9. VI Всеукраїнська заочна науково-практична конференція «Становлення і розвиток місцевого самоврядування в Україні». м. Хмельницький, 8 грудня 2017 р. Традиційно проведення в Хмельницькому університеті правління і права. Її організували цей виш та міська організація НСКУ. Головував на конференції член президії обласної Спілки краєзнавців, проректор університету, доктор історичних наук, професор Місінкевич Л.Л. Залучені науковці з різних регіонів України, краєзнавці, студенти університету управління і права. Відповідно оприлюднено на сайтах електронний збірник матеріалів конференції.

10. VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Археологія & Фортифікація України», присвячена 65-річчю від дня народження М.Б. Петрова (1952–2008) та 110-й річниці від дня народження Олега

Ольжича (О.О. Кандиби) (1907–1944). м. Кам'янець-Подільський, 11 листопада 2017 р. Ведеться в Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику з 2011 р. Крім цієї установи, в її організації взяли участь Національний університет імені Івана Огієнка, Центр пам'яткознавства НАН України, Кам'янець-Подільська міська організація НСКУ. Взяло участь понад 60 науковців-археологів, краєзнавців і музейників з 22 міст України. На пленарних і секційних засіданнях були розглянуті проблеми археологічних досліджень України, Поділля, Подністров'я від доби палеоліту і до середньовіччя, а також питання історії та архітектури фортифікації Кам'янця-Подільського та інших регіонів України. У роботі конференції взяв участь і виступив з доповіддю та презентував книгу доцента Глухівського національного педагогічного університету Бакальця О.А. «Монетні скарби Поділля» (2017) голова обласної Спільки краєзнавців Баженов Л.В. До початку роботи конференції було видано науковий «Збірник матеріалів VII сеукраїнської науково-практичної конференції «Археологія & Фортифікація України» /редкол.: О.О. Заремба (голова), І.О. Старенький, О.Б. Комарницький та ін. (Кам'янець-Под., 2017. – 400 с.).

11. VI-ті Всеукраїнські Археологічні читання. 9 грудня 2017 р., смт. Меджибіж. Відбулися в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». Крім заповідника, в їх організації були задіяні Управління культури Хмельницької ОДА, Хмельницька обласна організація НСКУ, Центр дослідження історії Поділля. Оргкомітет очолили член НСКУ, Почесний краєзнавець України, директор заповідника Погорілець О.Г. та співголова професор Баженов Л.В. До програми було включено 35 доповідей і повідомлень. Прибуло 28 учасників переважно з Києва, Львова, Хмельницького, Кам'янця-Подільського та ін. Робота зібрання була присвячена підсумкам археологічного сезону 2017 року в Державно історико-культурному заповіднику «Межибіж», а також заслухані доповіді з проблем здобутків, перспектив розвитку археології, теорії і практики археологічних досліджень Поділля, Волині та інших регіонів. Матеріали читань будуть видані науковим збірником у 2018 році.

12. VI Всеукраїнська студентська археологічна конференція «Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи». м. Кам'янець-Подільський, 23–25 вересня 2017 р. Традиційно з 2006 р. проводиться на історичному факультеті Національного університету імені Івана Огієнка. Організатори члени НСКУ декан історичного ф-ту доцент Дубінський В.А., Баженов О.Л., Гуцал А.Ф. та ін. Прибуло понад 30 студентів з різних вишів України. Конференція пройшла плідно. Пройшло нагородження студентів дипломами за кращі доповіді. Відбулася презентація виданого однойменного збірника матеріалів конференції.

13. Перша Ярмолинецька науково-практична конференція «Ярмолинеччина від А до Я». Сmt. Ярмолинці, 14 листопада 2017 р. Відбулася в Ярмолинецькому районному Будинку культури. Її організували Ярмолинецька РДА і районна рада, Державний архів Хмельницької області, Ярмолинецький районний осередок НСКУ. Розглянуто комплекс питань з історії Ярмолинеччини від найдавніших часів до сьогодення. Цією конференцією започаткувався новий етап розвитку краєзнавства в цьому районі.

14. Перша Всеукр. науково-практична конференція «Поділля у 1793–1917 рр.». м. Кам'янець-Подільський, 6 квітня 2017 р. Відбулася в Кам'янець-Подільському державному історичному музеї заповіднику. До її організації також долучилася міська організація НСКУ. У роботі зібрання взяло участь 35 науковців, краєзнавців, музейників з Києва, Вінниці, Хмельницького, Меджибожа, Бережан, Кам'янця-Подільського. Оргкомітет очолили директор музею-заповідника О.О. Заремба, голова обласної Спільки краєзнавців Л.В. Баженов (співголова). Матеріали роботи

конференції будуть використанні для підготовки книги «Поділля у 1783–1917 рр.», яку готують наукові працівники Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника.

15. Всеукраїнська науково-практична конференція «Релігія і церква як чинник історичних та суспільних процесів Східної Європи», присв. 500-річчю Реформації. смт. Меджибіж, 20 жовтня 2017 р. Відбулася в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». Крім цього закладу, її організували Управління культури Хмельницької ОДА, кафедра культурології, релігієзнавства та теології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Хмельницька обласна організація НСКУ. Оргкомітет очолили директор заповідника «Межибіж» О.Г. Погорілець, голова обласної Спільки краєзнавців Л.В. Баженов (співголова) та ін. До програми зібрання включено 62 доповіді. Прибуло на конференцію 42 учасники з різних регіонів України. Працювали секції «Реформація в Україні та Східній Європі: передумови, розвиток, історичні та суспільні наслідки» (20 доповідей) та «Релігія і церква як чинник історичних і суспільних процесів. Релігія в матеріальній культурі людства». Матеріали конференції будуть опубліковані пізніше.

16. Всеукраїнська науково-практична конференція «Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи : минуле і сучасність», присв. 490-річчю князя К.В. Острозького. м. Старокостянтинів, 26–27 травня 2017 р. Її організували Старокостянтинівська міська рада, кафедра історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Старокостянтинівська міськрайонна організація НСКУ. Оргкомітет очолили завідувач відділу культури міської ради Муляр В.С. (голова), члени НСКУ Філінюк А.Г., Дубінський В.А. (співголови). Взяло участь до 50 учасників з 16 міст різних регіонів України. Працювали секції: «Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи», «Археологія Старокостянтинівщини і краю», «Визначні постаті краю». В ході конференції відбулася презентація виданого збірника «Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи : минуле і сучасність».

17. Всеукраїнська науково-практична конференція «Місто Славута і Славутчина в контексті історії Волині», присв. 400-річчю місту Славуті, м. Славута, 20–21 вересня 2017 р. Відбулася в Славутському міському Будинку культури. Її організували Славутська міська і районна влада, Хмельницький обласний краєзнавчий музей, Славутський історичний музей, Славутська міська організація НСКУ. Прибуло до 40 учасників зібрання з різних міст України. Пройшли наукові дискусії щодо початків заснування міста Славuti та інших «білих» плям історії краю. Пройшла презентація виданого збірника статей «Місто Славута і Славутчина в контексті історії Волині».

18. Регіональна науково-практична конференція «Події Української революції 1917–1921 рр. у Проскурові». м. Хмельницький, 7 листопада 2017 р. Її організували Хмельницька міська влада, Хмельницький обласний краєзнавчий музей, Державний архів Хмельницької області, міська організація НСКУ. На конференції виступили з доповідями члени міського осередку НСКУ доктор історичних наук Маркова С.В., кандидати історичних наук Блажевич Ю.І., Адамський В.Р., Єсюнін С.М., Трембиський А.М., Островий В. та ін.

19. Регіональна науково-практична конференція «Поділля в роки Української Центральної Ради», присв. 100-річчю її створення та діяльності. м. Кам'янець-Подільський, 15 червня 2017 р. Проведена у міській Ратуші Кам'янець-Подільським державним історичним музеєм-заповідником. Долучилися історичний факультет Національного університету імені Івана Огієнка та міська організація НСКУ. До програми включено 32 доповіді з Києва, Хмельницького,

Тернополя, Меджибожа та різних закладів Кам'янця-Подільського. Працювали секції «Революційні події на Поділлі в роки УЦР» та «Джерела з історії Поділля в роки УЦР». На конференції виступили з доповідями члени НСКУ Баженов Л.В., Адамський В.Р., Комарніцький О.Б., Йолтуховський Р.В. та ін. Матеріали конференції будуть опубліковані пізніше.

20. Регіональна науково-практична конференція «Володимир Гагенмейстер. Життя і творчість», присв. 130-річчю від дня народження художника, графіка, мистецтвознавця і видавця. м. Кам'янець-Подільський, 18 травня 2017 р. Організували кафедра образотворчого і декоративного мистецтва та реставрації творів мистецтва Національного університету імені Івана Огієнка та міська організація НСКУ. Проведена на музично-педагогічному факультеті цього вишу. В її роботі під головуванням члена НСКУ, доктора мистецтвознавства, професора Урсу Н.О. взяло 26 учасників з ВНЗ м. Кам'янця-Подільського і Хмельницького. З доповідями виступили також голова обласної Співки краєзнавців Баженов Л.В. та голова місцевого осередку цієї Співки Комарніцький О.Б.

21. Третій Всеукр. музейний форум «Музей: храм муз – 2017». 9--11 червня 2017 р., смт. Меджибіж. Його організували Управління культури Хмельницької ОДА, Державний історико-культурний заповідник «Межибіж», обласна організація НСКУ. Взяли участь науковці, представники 18 державних обласних і міських музейних закладів з 12-ти областей України, які обговорили широке коло питань музейної роботи на перспективу, шляхи підвищення якості пошукової та науково-краєзнавчої діяльності, провели обмін досвідом своєї праці.

22. Науковий круглий стіл «Туристичні перспективи взаємодії Меджибожа». ДКЗ «Межибіж», 22 квітня 2017 р. Відбувся за організаційною участю заповідника «Межибіж», місцевої територіальної громади, управління культури Хмельницької ОДА та Хмельницької обласної організації НСКУ. Заслухані дебати науковців, працівників музеїв, історико-культурних заповідників. Прийняті рекомендації та пропозиції до розробки «Стратегії» та «Програми розвитку туризму в Меджибізькій об'єднаній територіальній громаді до 2020 року».

23. Круглий стіл «Політичні репресії на Поділлі: причини, сутність та наслідки», приурочений 80-річчю розгулу злочинних політичних репресій у 1937 р. м. Кам'янець-Подільський, 16 травня 2017 р. Проведений в Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику. До його організації долучилися історичний факультет Національного університету імені Івана Огієнка та міська організація НСКУ. Заслухано 10 доповідей науковців і музейників Кам'янця-Подільського і Хмельницького. Виступили з актуальними доповідями такі подвижники обласної Співки краєзнавців, як професори Баженов Л.В., Завальнюк О.М., Філінюк А.Г., кандидати історичних наук Єсюнін С.М., Комарніцький О.Б., Нестеренко В.А., Йолтуховський Р.В. та ін.

24. Круглий стіл «Репресоване духовенство Поділля у ХХ столітті» (до 80-річчя розгулу політичних репресій в Україні у 1937 р.). м. Хмельницький, 29 листопада 2017 р. Проводився в Державному архіві Хмельницької області. Долучилася міська влада, релігійні конфесії, міська організація НСКУ. Взяли участь представники православних, католицьких, греко-католицьких, іудейських, протестантських релігійних громад, науковці, краєзнавчі, архівісти м. Хмельницького. Головував член НСКУ, директор облдержархіву, кандидат історичних наук Байдич В.Г. Виступив голова міського осередку НСКУ, кандидат історичних наук Блажевич Ю.І.

25. Науковий круглий стіл «Українське військо : сторінки історії ХХ–ХХІ століть», присв. 100-річчю формування у Меджибожі 1-го українського корпусу під командуванням Павла Скоропадського. смт. Меджибіж, 28 липня 2017 р. Відбувся в Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». До організації долучилися Управління культури Хмельницької ОДА, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України при Національному університеті імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна організація НСКУ. Голова оргкомітету директор заповідника Погорілець О.Г., співголова професор Баженов Л.В. Заслухано 20 доповідей. Пройшла презентація книги «На шляху до гетьманства. Павло Скоропадський і Меджибіж», яку упорядкували і видали Погорілець О.Г., Западєнко І.В., Щур С.А.

26. Науковий круглий стіл «Устим Кармалюк і Поділля» (до 230-ї річниці від дня народження народного месника. М. Хмельницький, 15 березня 2017 р. Проведений в Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці за ініціативи міської організації НСКУ. У дискусійному плані розглянуто життя і діяльність Кармалюка на Поділлі. Відбулася презентація книжкової виставки «Устим Кармалюк у фольклорі, літературі і мистецтві», та нову книгу про Кармалюка, створену подільським письменником, кармалюкознавцем Володимиром Шевченком.

27. Друга Мурованокуриловецька науково-краєзнавча конференція. 21–22 жовтня 2017 р., смт. Муровані Курилівці Вінницької обл. Відбулася в Будинку культури райцентру. Її організували місцева районна і міська влада, Вінницька та Хмельницька обласні організації НСКУ, Центр дослідження історії Поділля. Крім пленарних засідань, працювало 4 секції, на яких виступило до 50 науковців, краєзнавців, працівників культури, освітян з Києва, Вінниці, Могилева-Подільського, Бара, Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Меджибожа тощо. Співголовами конференції виступили голови обласних Спілок краєзнавців Гальчак С.Д. і Баженов Л.В. Зачитано привітання учасникам конференції від голови Національної спілки краєзнавців України Реєнта О.П. Відбулася презентація наукового збірника за матеріалами роботи «Друга Мурованокуриловецька науково-краєзнавча конференція /редкол.: С.Д. Гальчак (голова), Л.В. Баженов (співголова), Ю.А. Зінько (співголова) та ін. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – 468 с.

28. Шоста Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція, 27–28 жовтня, м. Могилів-Подільський. Ведеться з 1996 року. Традиційно організаторами VI-ї конференції були Могилів-Подільська міська і районна влада, Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті, Вінницька і Хмельницька обласні організації НСКУ. Голоували на конференції голова Вінницької обласної Спілки краєзнавців доктор історичних наук С.Д. Гальчак та Хмельницької – д.і.н., професор Л.В. Баженов. У роботі зібрання взяло участь 63 науковців, краєзнавців, освітян з Києва, Вінниці, Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Чернівців та інших міст України. Заслухано і обговорено комплекс проблем з історії, культури, природи Могилівщини від найдавнішого часу до сьогодення. Відбулася презентація збірника матеріалів «Шоста Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція /редкол.: С.Д. Гальчак (голова), Л.В. Баженов (співголова) та ін. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – 436 с. У роботі конференції взяли участь члени НСКУ з Хмельниччини: О.Л. Баженов, С.М. Єсюнін, Л.А. Іваневич, А.В. Каленська, В.С. Мороз, А.М. Трембіцький, що є прикладом наукової співпраці з краєзнавцями Вінниччини.

29. Синьоводська битва 1362 року і утвердження Коріатовичів на Поділлі – могутній поштовх до розвитку та європейської інтеграції краю,

24 листопада 2017 р., м. Вінниця. Міжнародна наукова конференція, присв. 655-річчю Синьоводської битви та ліквідації на Поділлі монголо-татарської окупації. Проведена у Вінницькому державному педуніверситеті імені Миколи Коцюбинського. В її проведенні взяли участь Вінницька ОДА та обласна рада, Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля при К-ПНУ імені Івана Огієнка, Вінницька і Хмельницька обласні організації НСКУ, Громадський комітет «Велика Литва – історична пам'ять Білорусі». Співголовами конференції були керівники обласних Спілок краєзнавців Гальчак С.Д. та Баженов Л.В. У виступах подільських науковців та білоруських істориків розглянуто комплекс дискусійних питань, пов'язаних з історією Синьоводської битви та діяльністю на Поділлі князів Коріатовичів. **В ході роботи конференції відбулася презентація виданого наукового збірника**, в якому вміщені доповіді її учасників. Конференція є зразком співпраці краєзнавців Вінницької та Хмельницької областей.

Отже, з включених до звіту за 2017 рік проведених 29 науково-краєзнавчих зібрань, з-поміж них було 22 науково-краєзнавчих і науково-практичних конференцій (4 міжнародні, 15 всеукраїнські, 4 регіональні), 5 регіональних наукових круглих столів, 1 – всеукраїнські наукові читання, 1 всеукраїнський музейний форум. З 29 науково-краєзнавчих зібрань завершилися виданнями наукових збірників за результатами роботи 12 та на виході з друку на початку 2018 р. ще 4 збірника.

Разом з тим, члени НСКУ Хмельниччини взяли участь у 2017 р. у понад 70 наукових міжнародних, всеукраїнських, регіональних форумах, конференціях, симпозіумах, круглих столах, читаннях в інших областях і регіонах України та в зарубіжжі (Див. звіти за 2016 рік Хмельницької та Кам'янець-Подільської міських організацій НСКУ).

У 2017 р. найбільше брали участь в організації на Хмельниччині й частково Вінниччині міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, круглих столів, читань з науково-краєзнавчої тематики, були головами, відповідальними редакторами, секретарями, членами оргкомітетів та редколегій виданих збірників за результатами роботи цих зібрань керівники і члени обласної організації НСКУ Л.В. Баженов, О.Г. Погорілець, І.В. Западенко, О.М. Завальнюк, С.А. Копилов, С.М. Єсюнін, В.А. Захар'єв, О.Б. Комарницький, С.В. Маркова, В.А. Дубінський, Ю.І. Блажевич, І.О. Старенький, А.Г. Філінюк, В.Г. Байдич, Л.Г. Білий та ін.

Видання праць у 2017 році

№ пп	Назва видання	Статус вид.	Місце і рік видання, к-сть стор.	К-сть др. арк	Під грифом яких установ і організацій Видано
------	---------------	-------------	----------------------------------	---------------	--

<i>Монографії, книги, брошури</i>					
1.	Баженов Л.В., Задоро	Моногра-	Кам'янець-Подільсь-	20,5	Хмельницька

	жнюк В.Л. Володимир Січинський і Україна (до 100-річчя Української революції 1917-1921 рр.)	фія	кий: Аксіома, 2017. – 352 с.:іл.		міська орг. НСКУ; К-Под. міська орг. НСКУ
2	Баженова Стефанія Едуардівна: вчений-історик, археолог, музеєзнавець, туризмо Знавець /редкол.: С.А. Копилов (голова), Л.В. Климчук (відп. ред.) та ін.	Біобібл. Показчик	Кам'янець-Подільський: «Абетка-Світ», 2017. – 112 с.:іл.	6,1	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.
3	Байдич В.Г., Завальнюк О.М., Галатир В. Архівна справа на Хмельниччині : історія та сучасність	Наукове вид.	Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 392 с.	24,5	Держархів Хмельниц.обл. Хмельницька міська орг. НСКУ.
4	Байдич О.В., Байдич В.О., Лавренчук В.О. Радісне. Літопис історії.	Книга	Тернопіль: ТзОВ, 2017. – 300 с.:іл.	20,0	Красилівська рай. орг. НСКУ
5	Борисов В.В. У полум'ї війни... (Летичівщина в роки Другої світової війни). Вид. 3-тє, доп.	Книга	Хмельницький: ФОП Крисюк С.Г., 2017. – 592 с.	36,8	Летичівська районна орг. НСКУ
6	Борисов В.В. Без вини винуваті (політичні репресії на Летичівщині в 30-х роках ХХ століття).	Книга	Хмельницький: ФОП Крисюк С.Г., 2017. – 406 с.	25,4	Летичівська районна орг. НСКУ
7	Волочиська районна рада: поступ у незаалежній Україні. /упоряд. Захар'єв В.А.	Книга	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 302 с. с.	20,0	Волочиська РДА; Хмельницька міська орг. НСКУ
8	Видання особового фонду Павла Дорожинського у фондї читального залу історичного факультету К-ПНУ імені Івана Огієнка /редкол.: В.А. Дубінський (голова), Л.В. Климчук (відп. ред.) та ін.	Бібліографіч. показч.	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 54 с.	3,5	К-ПНУ імені Івана Огієнка; Кам'янець-Подільська міська орг. НСКУ.
9	До Бакоти крізь віки /Тексти: Т.В. Горбняк; фото: Т. Горбняк, Н. Римар та ін.	путівник	Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2017. – 20 с.: іл.	1,5	Нац. Природний парк «Подільські товтри»; К-Подільська

					районна орг. НСКУ.
10	Енциклопедія освіти Хмельниччини /гол. редкол. Берека В.Є., відп. за вип. Вашеняк І.Б. та ін.	Енциклопед. вид.	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 448 с.:іл.	28,0	Хмельниц.обл. ін-т післядип. пед. освіти; Хмельниц.обл. орг. НСКУ
11	Зваричук Е.О. та ін. Винний та гастрономічний туризм: глобальні тренди /за ред. Д.І. Басюк.	Монографія	Вінниця, 2017. – 318 с.	22,0	К-Подільська міська орг. НСКУ.
12	Завальнюк О.М. Подільські науковці й освітяни: звершення в ім'я незалежної України.	Книга	Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. – 576 с.	33,5	Кам'янець-Подільська міська орг. НСКУ.
13	Завальнюк О.М., Олійник Ю.В. Володимир Байдич – щирий українець, патріот, науковець, професіонал-управлінець (До 60-річчя від дня народження)	Біобібл. показник	Хмельницький, 2017. – 52 с.:іл. (Серія: «Праці Держархіву Хмельницької обл.», вип. 16)	3,8	Держ. Архів Хмельниц.обл. Хмельниц. обласна орг. НСКУ
14	Завальнюк О.М., Олійник Ю.В. Поділля і Південно-Східна Волинь в добу Цунтральної Ради.	Книга	Кам'янець-Подільський, 2017. – 129 с.	8,1	К-ПНУ імені Івана Огієнка; Кам'янець-Подільська міська орг. НСКУ.
15	Завальнюк О.М. Українська інтелігенція і реформування загальноосвітньої школи на Поділлі (1917-1920 рр.)	Книга	Кам'янець-Подільський, 2017. -70 с.	4,8	К-ПНУ імені Івана Огієнка; Кам'янець-Подільська міська орг. НСКУ.
16	Захар'єв В.А., Захар'єва З.В. Давні карти та щоденники XVI-XVIII століть.	Науково-пізнав. вид.	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 168 с.	10,9	Хмельницька обласна орг. НСКУ.
17	Захар'єв В.А., Захар'єва З.В. Миньківці на Ушиці : віхи біографії та сучасні принади.	Науково-пізнав. вид.	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 72 с.	4,2	Хмельницька обласна орг. НСКУ; Центр Мархоткознавства
18	Захар'єв В.А., Старекій І.О., Шпаковський С.М. Замки, фортеці, пізньосередньовічні укріплення Хмельниччини.	Книга	Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2017. – 216 с.:іл.	13,2	Хмельницька обласна орг. НСКУ; Відділ охорони пам'яток у Хмельницькій обл.

19	Історико-культурні, географічні та економічні аспекти розвитку туризму на Хмельниччині /кол. авт.: Баженов Л.В., Баженова С.Е. та ін.	Кол. монографія	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 168 с.	10,8	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам-Поділ. міська орг. НСКУ.
20	Ковальчук С.Ф., Ковальчук А. Славута. Минуле і сучасне.	Книга	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 312 с.: іл.	19,1	Славутський істор. музей; Славутська міська орг. НСКУ
21	Козельський Ян. Назарій Яремчук: «Я любив Вас усіх, та найбільше любив Україну»	Публіц.-літерат. вид.	Хмельницький: ФОП Крисюк С.Г., 2016. – 152 с.	8,9	Старосинявська районна орг. НСКУ
22	Ліси Хмельниччини (до 65-річчя створення Хмельниц. обласної станції юнатів) /авт.: О.О. Тимошук, М.А. Зведенюк, В.В. Климчук та ін.	Книга	Хмельницький: ТзОВ Поліграфіст,, 2017. – 264 с.:іл.	35,2	Хмельницька обл. станція юнатів; Хмельницька міська орг. НСКУ.
23	Комарницький О.Б. Студенти-педагоги у модернізації вищої освіти Радянської України у 1920-1930-х рр.	Монографія	Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. – 984 с.	57,2	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.
24	Михальчишин І.Р., Шпаковський С.М. Археологічна карта межиріччя верхів'я Південного Бугу, Случі, Збруча. Вид. 2-е.	книга	Київ: Старод. світ, 2017 – 192 с.: іл.	12,5	Відділ охорони пам'яток іст. та культури у Хмельницької області; Хмельницька міська орг. НСКУ.
25	Мороз В.С. Копистин: основні віхи історії.	Книга	Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2017. –336 с.: іл.	22,3	Хмельницька міська орг. НСКУ.
26	На шляху до гетьманства. Павло Скоропадський і Меджибіж /упоряд.: Западєнко І.В. Погорілець О.Г., Щур С.А.	Науково-попул. вид.	- Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 80 с.: іл.	5,0	Хмельницька міська орг. НСКУ; ДІКЗ «Межибіж».
27	Новак В. Жуків на Славутчині.	Монографія	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 284 с.	18,0	Хмельницька міська орг. НСКУ;
28	Під Покровом Різдва Богородиці /укладачі	Науково-попул.	Хмельницький: ФОП Сторожук О.В.,	3,8	Хмельницька міська орг.

	Мальована Н.Є., Корчевна І.В.	вид.	2017. – 52 с.		НСКУ.
29	Расщупкін О.І., Трубочанінов С.В. Кам'янець на Поділлі.	Науково-попул. вид.	Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2017. – 128 с.:іл	12,5	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам-Поділ. міська орг. НСКУ.
30	Рудь А.В. та ін. Пластичні маси, пластмаси, металознавство і слюсарна справа.	Монографія	Краків-Кам'янець-Подільський, 2017. – 300 с.	19,0	Подільський держ. аграрно-університет; К-Подільська міська орг. НСКУ.
31	Сатанів : історико-культурні нариси /упоряд.: Маркова С.В., Смірнов Т.В.	Книга	Хмельницький, 2017. – 138 с.	8,6	Хмельниц. обл. ін-т післядип. пед. освіти; Хмельниц. обл. орг. НСКУ
32	Скрипник Ю.А. Вплив російської військової присутності у Правобережній Україні на інкорпорацію регіону наприкінці XVIII – середини 60-х рр. XIX ст. Автореф. дис. доктора істор. Наук (07.00.01 – історія України).	Автореф докт. дис	Кам'янець-Подільський, 2017. – 34 с.	2,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.
33	Становлення інституту старости: перші кроки: науково-практ. Посібник /авт.: Баюк М.І., Войт М.І., Гаман Т.В., Рижук І.В.; за ред. Баюка М.І.	монографія	- Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 225 с.	14,0	Хмельниц. ун-т управління і права; Хмельницька міська орг. НСКУ.
34	Старосинявщина в історії та документах: історико-краєзн. вид. /авт. кол.: Русий І.П., Поліщук А.С., Сердуніч Л.А., Собур В.Г., Козельський І.Д.	Книга	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 304 с.:іл.	35,4	Хмельниц. обл. орг. НСКУ; Старосинявська рай. орг. НСКУ.
35	У пошуках історичної правди. До 65-річчя від дня народження і 40-річчя наково-пед. діяльності професора, академіка Завальнюка Олександра Михайловича /укл.: В.С. Степанков, А.Г. Філінюк, О.Б.Комарніцький;	Книга Біобібл. покажчик	Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. -464 с.:іл.	27,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.

	передне слово – О.П. Реєнт; авт. статей: В.С. Степанков, А.Г. Філінюк та ін.				
36	Урсу Н.О. Подомініканський костел св. Миколая в Кам'янці-Подільському	Монографія	Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. – 116 с.: іл.	10,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Под. міська орг. НСКУ
37	Урсу Н.О. Храми Домініканського ордену на Східному Поділлі.	Монографія	Berlin: LAP Lambert Academic Publisching, 2017. – 64 с.: іл.	4,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.
38	Хмельниччина: науково-публіцист. вид. 2-е, доп. і випр. /редкол.: Баженов Л.В., Казімірова Л. та ін.	Книга-альбом	Хмельницький: Поліграфіст, 2017. – 176 с.	15,0	Хмельницька обласна рада; Хмельницька обласна орг. НСКУ.
39	Хмельницький. Путівник /авт.: Баженов Л., Єсюнін С., Фурманчук Г., Хіхлушко С. (Серія «Провідник Хмельницьким краєм»)	Путівник	Хмельницький: Поліграфіст, 2017. – 80 с.: іл.	7,0	Хмельницька міська орг. НСКУ; Хмельниц.обл. краєзн. музей
40	Шевченко В.С. Ой родився Кармалюка в селі на Поділлі... Погляд на художню Кармалюкіану у співставленні з історичною правдою.	Книга	Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2017. – 248 с.	15,1	Хмельницька міська орг. НСКУ.
41	Юрій Іванович Блажевич – науковець, історик та краєзнавець /упоряд.: Ю.В. Телячий.	Показчик	Хмельницький: ХГПА, 2017.- 92 с. (серія: «Бібліографія науковців Хмельниц. гум.-пед. Академії»)	5,2	Хмельницька гум.-пед. академія; Хмельницька міська орг. НСКУ.
НАУКОВІ ЗБІРНИКИ					
1	Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи. Збірник матеріалів VI Всеукр. Студентської Археологічної конф. /редкол.: С.А. Копилов (голова), В.А. Дубінський (заст. голови) та ін.	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2017. – 168 с. Конф. проведена на істор. фак-ті К-ПНУ імені Івана Огієнка 23-25.09.2017 р.	10,5	К-ПНУ ім. І. Огієнка; К-Подільська міська орг. НСКУ.

2	<p>Археологія & Фортифікація. Збірник матеріалів VII Всеукр. науково-практ. конф. Кам'янець-Под. держ. Історичного музею-Заповідника 11.10. 2017 р., присв. 65-й річниці від дня народж. Миколи Борисовича Петрова (1952-2008) та 110-й річниці Олега Ольжича (Олега Олександровича Кандиби) (1907-1944) /редкол.: О.О. Заремба (відп. ред.), О.Л. Баженов та ін.</p>	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2017. – 400 с.	23,3	К-Под. держ. істор. музей-заповідник; К-Подільська міська орг. НСКУ.
3	<p>Духовні витoki Поділля : церква та релігійні діячі в історії краю. Матеріали VII Всеукр. науково-практ. конф. /редкол.: Шоробура І.М. (голова), Галус О.М., Телячий Ю.В. (заст. голови), Баженов Л.В. та ін.</p>	Наук. збірник	Хмельницький: ХГПА, 2017. – 335 с.	22,7	Хмельницька гум-пед. академія; Хмельниц. обл та міська орг. НСКУ
4	<p>Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. Збірник: Серія історична /редкол.: С.А. Копилов (голова), О.М. Завальнюк (відп. ред.), Л.В. Баженов та ін.</p>	Наук. збірник фаховий	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – Вип. XIII. – 268 с.	40,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Под міська орг. НСКУ.
5	<p>Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи: минуле і сучасність /до 490-ї річниці з дня народж. К.В. Острозького. Науковий збірник за підсумками Всеукр. Науково-практ. конф.</p>	Наук. збірник	Старокостянтинів: ФОП Бицик Ю.В., 2017. – 280 с.	18,1	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Хмельницька Обл. орг НСКУ; Старокостянтинів. міськрай. орг. НСКУ.

	/редкол.: А.Г. Філінюк (голова), О.М. Завальнюк (заст. голови) та ін.				
6	Матеріали науково-практ. конф. «Василь Баженов: життя і творчість в ім'я України та рідної Хмельниччини /редкол.: Л.В. Баженов (голова), В.І. Горбатьк (співголова), Б.С. Кузіна та ін.	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. – 156 с.	9,1	Хмельницька обласна та міська орг. НСКУ; Хмельниц. обл орг. НСПУ
7	Матеріали наукової Всеукр. історико-краєзн. конф. «Хмельниччина: історія та сучасність» , присв. 80-річчю Хмельницької області /редкол. Л.В. Баженов (голова), С.М. Єсюнін (відп. ред.) та ін.	Наук. збірник	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 488 с.	37,1	Хмельниц.обл. краєзн. музей; Хмельницька обласна та міська орг. НСКУ;
8	Матеріали XV наукової історико-краєзнавчої конф., присв. 100-річчю Української революції 1917-1920 рр. та 100-річчю К-Под. Національного ун-ту Імени Івана Огієнка /редкол.: С.А. Копилов (голова), О.П. Реєнт, Л.В. Баженов (співгол.)	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В. 2017. – 532 с.	43,3	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Хмельниц.обл. орг. НСКУ; ДІКЗ «Межибіж»; ДАХМО
9	Наукові записки Центру Мархоцькознавства /редкол.: Л.В. Баженов (голова), В.С. Прокопчук та ін.; упор. В.А. Захар'єв.	Наук. збірник	Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – Т. 9	15,2	Центр Мархоцькознавства; Хмельницька обласна орг. НСКУ.
10	Історія, культура та освіта: християнський вимір збірник наук. праць /гол. ред. Л.Г. Білий.	Наук. збірник	Хмельницький: Видво XI МАУП, 2017. – Вип. 7. – 248 с.	15,4	Хмельницький Ін-т МАУП; Хмельницька міська орг. НСКУ.
11	Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. історичного музею-заповідника /ред. кол.: О.О. Заремба (голова), Л.В. Баженов та ін.	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2017. – Т. 1. – 353 с.	20,5	К-Под. держ. істор. музей заповідник; Кам'янець-Под міська орг. НСКУ.
12	Наукові праці Кам'я-	Наук.	Кам'янець-Поділь-	27,9	К-ПНУ ім.

	нець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка: Історичні науки, присв. 70-річчю від дня народж.В.С. Степанкова /редкол.: В. Смолій, Л. Баженов, В. Степанков (відп. ред.) та ін.	збірник, фаховий міжнар. (Скопус)	ський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – Т. 27. – 478 с.		Івана Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
13	Наукові студії учнів-старшокласників: Зб. наук. повідомлень за підсумками роботи Кам'янець-Подільського міського наукового тов.-ва Малої академії наук /редкол.: В.А. Дубінський (співголова), С.В. Старченко, О.Б. Комарницький та ін.	Наук. збірник повідомлень	Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип. 4. – 56 с.	3,5	Кам'янець-Подільська орг. НСКУ; К-Под. міське наук. тов.-во МАН.
14	Місто Славута і Славутчина в контексті історії Волині: Збірник статей Всеукр. історико-краєзн. конф. 20-21 вересня 2017 р. /упор.: Андрощук С.О., Сидор В.Б.	Наук. збірник	Славута-Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 258 с.	16,0	Славутська міська орг. НСКУ
15	-Краєзнавець Хмельниччини: науково-краєзн. збірник /редкол.: Л.В. Баженов (голова), А.С. Копилов (відп. ред.), В.С. Прокопчук та ін.	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – Вип. 10. – 168 с.	9,8	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ; Центр. досл. історії Поділля
16	Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник /редкол.: Л.В. Баженов (голова), Ю.І. Байдич (співгол.), С.М. Єсюнін (відп. секретар).	Збірник наук.	Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2017. – Вип. 10. – 312 с.	14,6	Хмельницька обл.орг. НСКУ; Хмельницька міська орг. НСКУ.
17	Хмельницькі краєзнавчі студії: науково-краєзнавчий збірник /редкол.: Л.В. Баженов (голова), Ю.І. Байдич (співгол.), С.М. Єсюнін (відп. секретар).	Наук. збірник	Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2017. – Вип. 11. – 314 с.	15,2	Хмельницька обл.орг. НСКУ; Хмельницька міська орг. НСКУ.
18	Хмельницькі краєзна-	Наук.	Хмельницький: ФОП	10,0	Хмельницька

	вчі студії: науково-краєзнавчий збірник /редкол.: Л.В. Баженов (голова), Ю.І. Байдич (співгол.), С.М. Єсюнін (відп. секретар).	збірник	Стрихар А.М., 2017. – Вип. 12. – 164 с.		обл.орг. НСКУ; Хмельницька міська орг. НСКУ.
19	Друга Мурованокуриловецька науково-краєзнавча конф. Мат-ли конф. 222-23 вересня 2017 р. /редкол.: С.Д. Гальчак (голова), Л.В. Баженов (співголова) та ін.	Наук. збірник	Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – 472 с.	29,3	Вінн. держ. пед. ун-т імені М.Коцюбин.; Вінн. обл. орг. НСКУ; Хмельницька обл. орг.НСКУ
20	Шоста Могилів-Подільська науково-краєзнавча конф. 27-28 жовтня 2017 р. /ред. кол.: С.Д. Гальчак (гол.), Л.В. Баженов (співголова) та ін.	Наук. збірник	Могилів-Подільський; Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – 436 с.	27,3	Вінн. держ. пед. ун-т імені М.Коцюбин.; Вінн. обл. орг. НСКУ; Хмельницька обл. орг.НСКУ
1	Синьоводська битва 1362 року – важливий пошт вх розвитку і євроінтеграції краю 25 листопада 2017 р. Мат-ли Міжнарод. наукової конф. 25 лист. 2017 р. /ред. кол.: С.Д. Гальчак (гол.), Л.В. Баженов (співголова) та ін.	Наук. збірник	Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2017. – 184 с.	1,5	Вінн. держ. пед. ун-т імені М.Коцюбин.; Вінн. обл. орг. НСКУ; Хмельницька обл. орг.НСКУ
22	Вісник Кам'янець-Под. нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Істор. науки (до 150-річчя М.С.Грушевського)/ред кол.: А.Г. Філінюк (голова), С.А. Копилов, Л.В. Баженов. Та ін.	Наук. збірник Фахове вид.	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2016. – Вип 9: – 490 с.	30,6	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Каф. історії України; Кам'янець-Под міська орг. НСКУ.
23	Сатанів : вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє. Матеріали Першої Міжнародної науково-краєзнавчої конф. 11-12 травня 2017 р., смт. Сатанів /ред.кол.: Берека В.Є. (голова), Маркова С.В., Філінюк А.Г.	Наук. збірник	Хмельницький, 2017. – 280 с.	17,0	Хмельницький обл. ін-т післядипл. пед. освіти; К-ПНУ ім. І. Огієнка; Хмельницька обл. орг.НСКУ

	(співголови) та ін.				
24	Освіта, наука і культура на Поділлі: зб наук. праць /редкол.: О.П. Реєнт (голова), О.М. Завальнюк (відп. ред..) та ін..	Наук. збірник	Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2016. – Т. 23. – 672 с. (Присв. 150-річчю від дня народж. М.С. Грушевського) Видано у 2017 р.	39,1	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Президія НСКУ; Хмельницька обл. орг.НСКУ
25	Українська революція 1917-1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки. Мат-ли Всеукр. Науково-практичної конф. 24 березня 2017 р.	Наук. збірник	Науковий вісник «Межибіж». – Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2017. – 320 с.	20,0	ДІКЗ «Межибіж»; Хмельницька міська орг. НСКУ.
ЗБІРНИКИ ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ					
1	Байдич В.Г., Завальнюк О.М., Олійник Ю.В., Галатир В.В. В боротьбі за Україну: протистояння Якова Гальчевського більшовицькій владі в 1921-1924 рр. на Поділлі: Збірник документів і матеріалів.	Збірник док.	Хмельницький: ДАХМО, 2017. – 300 с.	19,0	ДАХМО; Хмельниц. обл орг. НСКУ.
2	Повстанський рух на Поділлі під проводом Гальчевського (Орла). Збірник док. і мат-ів /упоряд.: В.Г. Байдич (голова), О.М. Завальнюк, В.В. Галатир, Ю.В. Олійник.	Збірник док.	Хмельницький: Поліграфіст-2, 2017. – 256 с.	15,6	ДАХМО; Хмельниц. обл орг. НСКУ.
3	Адамський В., Крищук Б., Телячий Ю. «Просвіти» Поділля в добу Директорії УНР (1918-1920). Дослідження. Документи. Матеріали.	Збірник док.	Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2016. – 428 с.	26,2	Хмельницька гум.-пед. академія; Центр дослідж. історії Поділля Хмельницька міська орг. НСКУ.
			ПЕРЕВИДАННЯ КРАЄЗНАВ. ЛІТ-РИ		
1	Молчановский Н.В. Очкрк известий о Подольской земле до	Репринт-не вид.	Біла Церква: ПП Пшонківський В.О., 2017. – 267 с. + карта	16,6	Хмельницька обласна орг. НСКУ.

	1434 года /ред. рада : В.С. Прокопчук, Є.А. Чернецький, В.С. Перерва; Автор вступ. статті В.С. Прокопчук.				
ПОСІБНИКИ					
1.	Баженова С.Е., Опря Б.О. Екскурсологія : Підручник для студентів спеціальності «Туризм»	Підручник	Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2017. – 344 с.	19,4	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
2	Баженова С.Е. Основи туropolерейтингу: навч. Посібник для студентів спеціальності «Туризм».	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 186 с.	11,5	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
3	Баженова С.Е. Кулінарна етнологія: навч. Посібник для студентів напряму підготовки «Готельно-ресторанна справа».	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 246 с.	15,4	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
4	Берека В.Є., Іова В.Ю. Національне виховання особистості: хрестоматійний котеkст: навч.-методичний посібник.	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-200666», 2017. - 384 с.;іл.	24,0	Хмельниц.обл. ін-т післядипл. пед. освіти: міська орг. НСКУ.
5	Методичні рекомендації для виконання і захисту дипломних робіт. Для студентів напряму підготовки «Туризм» /укладач С.Е. Баженова	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 52 с.	3,2	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
6	Печенюк М.А. Фахова підготовка вчителя музичного мистецтва: теорія і практика формування вокально-хорових навичок.	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 160 с.	10,0	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ..
7	Паур І.В. Музейна практика. Навч.-метод. Вказівки для студентів художніх спеціальностей.	Навч. посібник	Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2017. – 60 с.	3,8	К-ПНУ ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська орг. НСКУ.
			АВТОРЕФЕРАТИ		

Всього праць:
з них:

78

212891 стор

1431,3 др. арк.

- монографії	9	2811	175,5
- книги	24	6269	422,8
- покажчики	5	774	45,6
- путівники	2	100	8,5
- наукові збірники:	25	8032	527,0
- документ. вид.:	3	984	60,8
- навчальні посіб.:	7	1085	67,7
- періодичні вид.:	6	1538	104,8
- перевид. літ-ри:	1	267	16,6
- автореферати:	1	34	2,0

У 2017 р. членами НСКУ Кам'янець-Подільської міської організації краєзнавців опубліковано **478** статей, у т.ч. **87** статей у фахових журналах і наукових збірниках, **322** – в інших наукових виданнях, **19** – у закордонних виданнях, які мають пересічнозагальний **обсяг 239,5 друк. аркушів**. Найбільше опублікували праць і статей члени НСКУ: І.М. Конет (22), Завальнюк О.М. (30) Баженов Л.В. (25), Комарніцький О.Б. (32), Філінюк А.Г. (26), Прокопчук В.С. (21) тощо.

Членами Хмельницької міської організації НСКУ опубліковано наукових статей **340**, загальний **обсяг 170,6 друк. арк.** Найбільше надрукували статей члени Спілки Трембіцький А.М (28), Єсюнін С.М. (26), О.П. Григоренко (25) Ю.І. Блажевич (20), С.В. Маркова, П.Я. Слободянюк, Л.А. Іваневич, В.А. Захар'єв, В.С. Мороз і т.д.

На жаль, уже традиційно більша половина міських і районних відділень ще не встигли подати точних даних про свої публікації за 2017 рік. Орієнтовно пересічно всі осередки опублікували по 10-15 статей нарисів у збірниках та переважно в місцевих газетах. Так, члени Дунаєвецької районної організації вмістили в місцевій газеті «Дунаєвецький вісник» 17 краєзнавчих статей (найбільше опублікував голова осередку Спілки Володимир Оліфер). Разом пересічно опубліковано **153** краєзнавчих публікацій, загальний **обсяг 66,0 др. арк.** **Всього опубліковано статей у 2017 р. 971 із загальним обсягом 476, 1 др. арк.**

Отже, загальний обсяг усіх видань обласної Спілки краєзнавців становить у 2017 році : окремих видань – 78, статей – 971, загальний обсяг – 1907,4 друк. аркушів.

Окреслені показники були б значно більшими, якщо б міські і районні відділення НСКУ своєчасно подали до правління обласної Спілки звіти про виконану роботу, у т.ч. науково-дослідну за 2017 рік.

3. Наукові експедиції

Важливою стороною діяльності обласної Спілки краєзнавців та її осередків традиційно є їх участь в організації та проведенні науково-

краєзнавчих експедицій з дослідження археології, етнології, фольклористики, мистецтвознавства, стану збереження та популяризації історико-культурної спадщини Хмельниччини. Зокрема, впродовж літнього сезону 2017 року на території Старого міста Кам'янця-Подільського спільно працювали **дві стаціонарні археологічні експедиції**, які вивчали середньовічні пам'ятки. Першу експедицію історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка очолювали члени НСКУ, Почесний краєзнавець України, доцент Гуцал А.Ф. та завідувач археологічної лабораторії історичного факультету Гуцал В.А., а другу – Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника – члени НСКУ, наукові співробітники кандидат історичних наук Старенький І.О. та Болтанюк П.А. До роботи обох експедицій долучилися науковці Інституту археології НАН України. Археологічні дослідження пройшли успішно та результативно і доповідалися на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Археологія & Фортифікація України», яка проходила 11 жовтня 2017 р. в Кам'янець-Подільському державному історичному музеї-заповіднику, та опубліковані в науковому збірнику цієї конференції.

Упродовж липня 2017 р. була проведена **фольклорно-етнологічна експедиція** філологічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка з вивчення населених місць Середнього Подністрів'я (переважно Кам'янець-Подільський район), яку організував і очолив член НСКУ, завідувач навчально-етнологічної лабораторії цього ж факультету кандидат філологічних наук Щегельський В.В. Численні зібрані раритетні експонати (зразки давнього подільського одягу, кераміки, побутових і господарських речей тощо), а також зразків народної творчості, суттєво поповнили експозицію та фонди етнологічного музею при навчально-етнологічній лабораторії університету, який давно відомий своїми надбаннями в Україні та зарубіжжі, широко використовується в дослідницькій та екскурсійній справі.

За участю Летичівського районного осередку НСКУ у 2017 р. реалізовувався проект «**Летичівщина – мій рідний край**», серцевиною якого стала діяльність експедиції вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл з дослідження історичного минулого району та його населених пунктів. Складовою частиною експедиції було з'ясування фронтів шляхів військових частин, що визволяли села і м. Летичів від нацистської окупації в березні 1944 р. Результатом роботи експедиції стало поповнення новими матеріалами і артефактами шкільних музеїв району та організація проведення в навчальних закладах конференцій і читань.

Значною подією на Хмельниччині та діяльності обласної Спілки краєзнавців стало **проведення 30–31 жовтня 2017 року науково-краєзнавчої експедиції правління НСКУ в Старосинявський, Летичівський і Старокостянтинівський райони цієї області** з метою вивчення стану збереження та використання історико-культурної спадщини цього краю та ознайомленням з розвитком шкільного краєзнавства в системі

місцевої освіти. Експедиція була присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області та 10-річчю надання Національній спілці краєзнавців України статусу творчої.

Експедиція працювала в складі 20-ти осіб членів Президії НСКУ, голів обласних організацій НСКУ, відомих учених-істориків, серед яких: керівник експедиції голова НСКУ, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт; заступник голови НСКУ, докторант цього ж інституту Р.В. Маньковська; відповідальний секретар правління НСКУ, кандидат історичних наук В.І. Дмитрук; член Президії НСКУ, доктор історичних наук, головний науковий співробітник Інституту історії України О.І. Гуржій; голова Київської обласної організації НСКУ, професор кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка Г.П. Савченко; член Президії НСКУ, начальник Управління контролю у сфері вищої освіти Державної інспекції навчальних закладів України, доктор історичних наук Ю.В. Телячий; член Правління НСКУ, головний редактор газети «Культура і життя» Є.В. Букет; член правління НСКУ, доктор історичних наук, професор Київського національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова І.А. Коляда; член Президії НСКУ, голова Житомирської обласної організації НСКУ П.С. Скавронський та ін. Від Хмельницької обласної організації НСКУ взяли участь в експедиції її голова, доктор історичних наук, професор Л.В. Баженов, відповідальний секретар правління кандидат історичних наук В.Р. Адамський, член Президії правління НСКУ, кандидат історичних наук С.М. Єсюнін.

Головною метою експедиції було ознайомлення з станом пам'яток культури, громадськими музеями та державними історико-культурними заповідниками "Межибіж" і "Самчики", вивчення досвіду роботи краєзнавців Хмельниччини в галузі пам'яткоохоронної справи, в галузі шкільного краєзнавства та звернення уваги громадськості до питань дослідження і збереження культурного надбання. Для цього були обрані Старосинявський, Летичівський і Старокостянтинівський райони області. Активну допомогу в організації експедиції надавала обласна та місцева влада, президія обласної Спілки краєзнавців та її осередки в названих районах.

Погоджений маршрут експедиції протяжністю 700 км проліг шляхом: Київ – село Пасічна – село Пилява – Поле Пилявецької битви 1648 року Старосинявського району – Меджибіж – Летичів – Старокостянтинів – село Самчики Старокостянтинівського району – Київ.

У перший день роботи експедиції 30 жовтня її учасників урочисто зустріли з хлібом і сіллю на кордоні Старосинявського району голова райдержадміністрації, історик, член НСКУ І.П. Русий, інші керівники місцевої влади та громадськість. Звідси разом прибули до поряд розташованої в с. Пасічна загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів – технологічний ліцей – один з провідних навчальних закладів Хмельниччини, де члени експедиції вшанували пам'ять покладанням квітів випускників

школи – борців за волю і незалежність України, в тому числі полеглих на фронті війни Східної України. Потім відбулися екскурсія по школі та її меморіальних музею, спільне засідання педколективу закладу директор (Тетяна Василівна Руса) та членів експедиції, де відбулася широка розмова про внесок школи у розвиток краєзнавства, охорону пам'яток старовини, участь учнів у написанні конкурсних робіт з історичного краєзнавства, про узагальнення досвіду роботи в цій галузі.

Після двогодинного знайомства зі школою, члени експедиції переїхали до ще однієї показової школи, що в селі Пиляв цього ж району, і знайомилися з впровадженням в її навчально-виховний процес проекту Міністерства освіти і науки України козацької педагогіки, козацького гартування молоді. Потім шлях експедиції проліг до старовинного цвинтаря в околиці цього села, де, на думку професора Л.В. Баженова, знаходяться захоронення полеглих українських козаків під час переможної Пилявецької битви у вересні 1648 року під проводом Б. Хмельницького. Учасники оглянули ці поховання, на яких поставлені кам'яні хрести мальтійського типу, типові для козацьких поховань середини XVII ст. Було прийнято рішення здійснити наукові дослідження, а також реставраційні роботи на цьому меморіалі. Звідси члени експедиції прибули на Поле Пилявецької битви 1648 р., поклали вінки і квіти до Кургану козацької слави, а також до пам'ятника-могили загиблого в цій битві козацького полковника Івана Ганжі. На спільному засіданні членів експедиції та громадськості краю підведені підсумки знайомства з Старосинявщиною, відбулося нагородження Подяками правління НСКУ голови РДА І.П. Русого, голови районної організації НСКУ Антоніни Поліщукта інших активістів краєзнавчого руху.

Цього ж дня вже у надвечір'я експедиція прибула до Державного історико-культурного заповідника «Межибіж», що у Летичівському районі. Її учасників зустрічали голова Летичівської райдержадміністрації, а також голова районного осередку НСКУ С.А. Коржик, працівники закладу. Гості познайомилися із заповідником, його музейними експозиціями, станом реставраційних робіт, з дослідницькою роботою його працівників, виданою заповідником краєзнавчою літературою за останнє десятиріччя і переконалися у високих досягненнях цього закладу, як потужного центру культурно-просвітницької, музейної, науково-дослідної, видавничої, пам'яткоохоронної роботи в Україні. Відбулося виїзне засідання Президії правління НСКУ в Меджибожі, під час якого присутні були поінформовані про розвиток краєзнавства в Україні, розглянуто діяльність обласної організації НСКУ, як авангарду краєзнавчого руху в державі, накреслені спільні наукові проекти з краєзнавства на перспективу, 12 подвижників краєзнавства на Хмельниччині відзначені нагородами Президії НСКУ, серед яких удостоєні Грамот і Подяк, професор Л.В. Баженов, професор Н.О. Урсу, голова Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ доцент Комарніцький О.Б, голова Летичівської районної організації НСКУ С.А. Коржик, член президії обласної організації НСКУ С.М. Єсюнін та інші.

На ночівлю члени експедиції відбули до м. Летичів, де поселилися в готелі католицького санктуарію, пам'ятки XV ст.

Ранком 31 жовтня експедиція продовжила свою роботу з екскурсії по пам'ятках м. Летичева, детально оглянули костел св. Бородиці та познайомилися з його історією. О 12 годині дня експедиція прибула до міста Старокостянтинова. Її зустрічали мер міста М.С. Мельничук, голова міськрайонного осередку НСКУ Т.В. Скрижевська, місцева громадськість. На влаштованому в мерії прийомі її голова М.С. Мельничук ознайомив гостей з нинішнім розвитком старовинного міста та проблемами її історії, було обговорено широке коло питань, які цікавили членів експедиції. Після цього мер особисто провів ґрунтовну екскурсію по пам'ятках міста (відвідано меморіали пам'яті Другої світової війни, загиблим на війні на Донбасі, жертв голодомору 1932–1933 рр. в Україні і на Старокостянтинівщині, меморіал Т.Г. Шевченка) а також замок князів Острозьких, де мова йшла про перспективи його реставрації та екскурсійного використання.

Цього ж дня експедиція відбула до Державного історико-культурного заповідника «Самчики», що в Старокостянтинівському районі, яку зустрічав і провів ґрунтовну екскурсію засновник і перший директор цього закладу, відомий краєзнавець О.М. Пажимський. Після обговорення стану справ у заповіднику "Самчики", члени експедиції вирушили до столиці по трасі Хмельницький – Старокостянтинів – Київ.

Варто зазначити, що учасники експедиції працювали на Хмельниччині в екстремальних погодних умовах: було похмуро, постійні пориви холодного вітру, дощило і сніжило. Тим не менше, всі були задоволені результатами наукової подорожі, організованістю, гостинністю і теплотою прийому місцевою владою, колективами працівників державних історико-культурних заповідників, краєзнавчою громадськістю. Попередній звіт про роботу експедиції правління НСКУ 30-31 жовтня 2017 р. у Хмельницьку область та її фото літопис наступного дня виставлені на сайті Національної спілки краєзнавців України, на сайтах Старосинявської, Летичівської і Старокостянтинівської районних адміністрацій, учасників експедиції у фейсбуці. Згодом детальний звіт буде опублікований, а також направлені в розпорядження Хмельницької обласної державної адміністрації та у владні структури в місця перебування експедиції загальні результати та рекомендації по дальшому розвитку збереження, реставрації та популяризації історико-культурної спадщини Хмельниччини на перспективу, а також з подальшого розвитку шкільного краєзнавства. На завершення 15 листопада, обласної Спілки краєзнавців, ректорам вишів, до губернатора, голів районних і міських державних адміністрацій за активну допомогу і створення належних умов для проведення науково-краєзнавчої експедиції на Хмельниччину.

4. Науково-методична робота

Вагоме місце в діяльності обласної Спілки краєзнавців у 2017 р. займала праця членів НСКУ по впровадженню регіональних досліджень в систему навчання і виховання вищих та загальноосвітніх навчальних закладів освіти України, в першу чергу Хмельниччини, забезпечення її підручниками, навчальними посібниками, методичними розробками та рекомендаціями з краєзнавства.

Водночас члени НСКУ – науковці вишів Хмельниччини видали у 2017 р. орієнтовно **42** навчальних підручників, посібників та методичних розробок з тих дисциплін, що вони викладають. У таблицю видань цього звіту включено всього **7 посібників**, які або прямо, або дотично пов'язані з краєзнавством. Решта – присвячені юридичним, фізико-математичним, психологічним та іншим спеціальним дисциплінам, що викладаються у вишах Хмельниччини. З-поміж них, варто виокремити навчальні посібники авторів С.Е. Баженової «Екскурсологія», «Туроперейтинг», «Кулінарна етнологія», які допомагають студентам вишів з напрямом підготовки «Туризм» професійно опанувати туристсько-екскурсійну справу, в тому числі по регіонах України, а також підручник голови Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ О.Б. Комарницького «Історія України» для студентів коледжів, технікумів та училищ, в якому також відображені регіональні аспекти вивчення України від початків і до сучасності та ін.

З 2008 р. у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка видається серійний науково-методичний збірник праць «**Проблеми дидактики історії**» (голова редколегії, член НСКУ, проф. С.А. Копилов, відповідальний редактор, член НСКУ, доцент В.А. Дубінський). У 2017 р. вийшов з друку восьмий випуск збірника, рецензентом якого виступив голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реснт. Збірник представлений розділами «Теорія та методологія дидактики історії», «Викладання проблем вітчизняної та всесвітньої історії у вищих навчальних закладах» «Методика навчання історії та суспільних дисциплін у загальноосвітній школі», «Проблеми розвитку суспільно-гуманітарних дисциплін: історична ретроспектива» та ін., в яких представлені статті з проблем краєзнавства. Збірник здобув популярність у наукових і педагогічних працівників і представлений авторами з багатьох університетів і шкіл України.

Члени НСКУ вчителі міських і районних відділень спілки зосередили увагу на здійсненні науково-методичної роботи для потреб освіти та краєзнавства. Практично усі члени НСКУ-вчителі викладають шкільне краєзнавство, пристосовуючи його до свого району, міста або села, здійснюють позакласну краєзнавчу роботу з учнями, створюють і розбудовують краєзнавчі музеї в школах, керують краєзнавчими гуртками, написанням здібними старшокласниками конкурсних наукових робіт краєзнавчого характеру в системі Хмельницького територіального відділення МАН, для місцевих, обласних і республіканських учнівських олімпіад,

займаються організацією молодіжного туризму, залучають учнів до пошукових всеукраїнських експедицій, створюють методичні рекомендації до краєзнавчих уроків тощо.

Дієво продовжує працювати на Хмельниччині територіальне відділення Малої академії наук. Її очолює член НСКУ, ректор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор педагогічних наук, професор І.М. Шоробура. Зокрема, у 2017 р. до керівництва написанням старшокласниками конкурсних робіт для МАН залучено понад **120 вчителів** шкіл області – переважно членів НСКУ, а також рецензентів, експертів, членів журі – з професорсько-викладацького складу ВНЗ та вчителів області.

Візьмемо за приклад діяльність в цьому плані Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ. В 2017 р. її член правління, кандидат історичних наук В.А. Дубінський очолював журі третього етапу конкурсних робіт членів МАН України та II етапу Всеукраїнської олімпіади з історії. Також члени НСКУ брали участь у рецензуванні конкурсних робіт членів МАН України, були членами журі цього конкурсу (професор І.М. Конет, доценти В.А. Дубінський, А.Л. Глушковецький, І.В. Березіна, А.Б. Задорожнюк, С.В. Олійник, вчителі А.Г. Бренюк, Л.А. Воронюк та ін.). За ініціативи В.А.Дубінського і при підтримці міської організації НСКУ було опубліковано черговий випуск праць членів Кам'янець-Подільського міського наукового товариства територіального відділення Хмельницької Малої академії наук **«Наукові студії учнів-старшокласників: зб. наукових повідомлень за підсумками роботи Кам'янець-Подільського міського наукового товариства учнів Малої академії наук»** [редкол: В.А. Дубінський (співголова), С.В.Старченко (співголова), О.Б. Комарницький (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2017. – Вип.4. – 33 с.). У цьому збірнику вміщені статті переможців шкільних конкурсів учнів-старшокласників ліцеїв та загальноосвітніх шкіл міста із зазначенням прізвищ їх наукових керівників, які присвячені різним аспектам історії України та всесвітньої історії, а також історичному краєзнавству.

У 2017 р. спільно правління обласної Спілки і його міські та районні осередки продовжили практику під час проведення науково-краєзнавчих конференцій, симпозіумів, круглих столів, читань різного наукового рівня обов'язково включали до наукових програм зібрань доповіді з регіональних досліджень учителів, учнів-старшокласників, членів Малої академії наук, студентів, магістрантів і аспірантів, а кращі їх доповіді вміщати до наукових збірників, які видані за результатами роботи цих зібрань.

Практично в кожному з міських та районних організацій обласної Спілки організовані і проведені науково-практичні, а в школах учнівські конференції, читання, конкурси присвячені 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.», до 85-річчя Геноциду-голодомору 1932–1933 рр. та 80-річчю розгулу політичних репресій в країні і т.д. У контексті відзначення цих подій у 2017 р. члени НСКУ-вчителі були задіяні в організації і проведенні учнівських історико-меморіальних та пошукових експедицій, які були

започатковані. При сприяттні міських та районних організацій Спілки особливого розмаху набрала на Хмельниччині **Всеукраїнська естафета пам'яті** «А ми цю славу збережемо». Під час проходження естафети відбувався комплекс патріотичних заходів (мітинги, зустрічі з ветеранами війни, упорядкування пам'ятних місць, проведення конференцій, діяльність пошуковців, військово-спортивні заходи та ін.). При цьому залучалися широкі кола громадськості, шкільна молодь, краєзнавці, ветерани, науковці. Зокрема, призерами обласного етапу цієї естафети стали Дунаєвецька ЗОШ I–III ст. № 4; другого етапу – Підлісномукарівська ЗОШ I–III ст. Дунаєвецького району.

Велику краєзнавчу роботу серед учнівської молоді проводила член НСКУ Л.А. Воронюк (Кам'янець-Подільська міська організація Спілки). Зокрема, вона провела акції-конкурси для старшокласників «Стань обличчям рідного міста», «Вклад моєї родини у розвиток міста», зніціювала спільний проект з центральною міською бібліотекою «День краєзнавчої книги», у рамках якого відбулося знайомство школярів з краєзнавчою літературою, виданнями, путівниками; організувала етнографічні дослідження «Забуті родові палаци і маєтки Кам'яниччини», «Традиційний одяг етнічних груп краю та його елементи», музейні уроки, уроки-екскурсії: «День самоврядування в місті», «Герої твої, Кам'яниччино»; керувала роботою гуртка «Краєзнавець», який працював над темами «Історія вулиці, на якій ти живеш», «Пам'ятні знаки нашого міста». Л.А. Воронюк упродовж року готувала методичний посібник для вчителів історії «Наш край».

Такого ж патріотичного значення мало проведення **Всеукраїнської експедиції «Моя Батьківщина – Україна»** в номінаціях «З попелу небуття», «Козацькому роду нема переводу», «Духовна спадщина мого роду», «Із батьківської криниці» та ін. Важливим елементом цієї експедиції стало здійснення старшокласниками творчих досліджень, проведення пошукових заходів, записи спогадів сучасників. Призерами обласного етапу експедиції «Моя Батьківщина – Україна» стали учні Шатавської ЗОШ-НВК Дунаєвецького району за напрямом «Козацькому роду нема переводу» (здобули I місце), а учні Велико-Жванчицької ЗОШ-НВК – у номінації «Із батьківської скрині» (III місце) (Дунаєвецька районна організація НСКУ).

Призером іншого Всеукраїнського **конкурсу-експедиції «Вчимося заповідувати»**, що проводився на Хмельниччині в 2016 р., стала учениця Летичівського НВК-ліцей Діана Демок (Летичівська районна організація НСКУ).

У всіх міських і районних організаціях НСКУ їх члени-вчителі брали активну участь в залученні школярів у першому і другому (обласному) етапах **конкурсів-експедиції «Історія міст сіл України»**. Зокрема переможцем в обласному етапі цього конкурсу стала група учнів-краєзнавців Летичівського ліцею (Летичівський осередок НСКУ).

Усі районні організації НСКУ приділяють значну увагу до збереження та активізації діяльності у селах та освітніх закладах громадських музеїв та

створенню нових музеїв та експозицій. Найбільш потужно ця робота поставлена в Дунаєвецькому районі, де діє 24 музеї, Білогірському – 24. Наприклад, зусиллями членів НСКУ Хмельницької районної Спілки в 2017 р. оновлено експозиції 5-ти сільських і шкільних краєзнавчих музеїв (у сс. Масівці, Пирогівці, Копистин, Стуфчинці, Захарівці) і підготовлено їх для здобуття звання «Зразковий музей».

Вагоме місце в діяльності обласної Спілки краєзнавців є *залучення до екскурсій і туризму молоді*, через які вона має змогу глибше пізнати й наочно ознайомитися з історичним, культурним, духовним надбанням своєї держави та рідного краю, з рештою, спрямована на виховання почуттів національної самосвідомості та патріотизму. Обласна Спілка співпрацює з факультетами та відділами туризму ВНЗ Хмельниччини (член НСКУ, Почесний краєзнавець України, доктор історичних наук, професор С.Е. Баженова є завідувачем кафедри туризму і готельно-ресторанної справи в Національному університеті імені Івана Огієнка, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук, доцент А.М. Трембіцький викладає на відділі туризму в Хмельницькому інституті МАУП, член НСКУ Н.І. Стрельбіцька викладає на відділі туризму Хмельницького торгово-економічного інституту тощо. Зокрема, за ініціативою С.Е. Баженової під час проведення в Кам'янці-Подільському 14 листопада 2017 р. XV ювілейної наукової історико-краєзнавчої конференції працювала наукова секція «Поділля в системі туризму».

Організація туризму і екскурсій у загальноосвітніх школах практично займаються всі вчителі, у тому числі з них члени НСКУ. Про це свідчать всі подані звіти міських і районних осередків обласної Спілки. Зокрема, на облік Летичівського районного осередку НСКУ є 6 розроблених і функціонуючих екскурсійних маршрутів по рідному краю для всіх шкіл і населення, які курирують вчителі – члени НСКУ, зокрема, маршрути «Історична карта Летичівщини», «Відомі пам'ятки краю», «Козацькими шляхами», «Літературна Летичівщина»), а також розроблені та апробовані нові: «Туристичний маршрут по річці Південний Буг та її притокам» Практично кожний район області має свої визначені екскурсійні маршрути, над удосконаленням яких працюють фахівці туризму, музейники та вчителі.

Важливим центром з'єднання творчих зусиль колективів ВНЗ та загальноосвітніх шкіл Хмельниччини на ниві народознавчого вивчення краю та виховання молоді є *навчально-наукова лабораторія етнології* Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, створена ще в 1995 р. і потужно розбудована сьогодні. Її очолює член НСКУ, член ревізійної комісії обласної Спілки краєзнавців, кандидат філологічних наук В.В. Щегельський. Він особисто допомагав у 2017 р. учням і вчителям шкіл, студентам, магістрантам, аспірантам, докторантам у підборі джерел та літератури із фондів навчально-наукової лабораторії етнології, організував роботу літньої двотижневої етнологічної експедиції по Кам'янець-Подільському та Чемеровецькому районах (1–14 липня). Він провів виставку

«Дива української осені», присвячену Дню українського козацтва (13–16 жовтня). Під час ярмарки професій організував у навчально-науковій лабораторії етнології майстер-клас з писанкарства (5 листопада). Краєзнавець проводив також заходи на відзначення календарних свят Катерини, Андрія, Наума, Миколая, «Вертеп», організував виставки вишитого одягу подолян.

У 2017 р. активно працювала *археологічна секція* обласної Спілки краєзнавців. Члени НСКУ, науковці А.Ф. Гуцал, В.А. Гуцал (Кам'янець-Подільська міська організація Спілки), продовжили розробляти тему «Культура населення Середнього Подністров'я епохи раннього заліза». Вони проводили археологічні розвідки та проводили археологічні експертизи земельних ділянок на території Хмельницької обл., брали участь у науководослідних експедиціях в Кам'янці-Подільському. Члени НСКУ, наукові співробітники Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника І.О. Старенький, П.А. Болтанюк, працюючи влітку-восени 2017 р. у складі археологічної експедиції «Кам'янець» ДП ОАСУ «Подільська археологія», взяли участь у дослідженнях об'єктів біля Ратуші, зокрема у відкритті скарбів, речових пам'яток доби пізнього середньовіччя та періоду турецької окупації Кам'янця і Поділля 1672–1699 рр. Нагадаємо, що цей музей у жовтні 2017 р. провів потужну VII Всеукраїнську наукову конференцію «Археологія & Фортифікація України» і видав солідний збірник, в якому відображені матеріали досліджень археологічної секції.

Творчо працювала *мистецтвознавча секція* обласної Спілки краєзнавців, яку очолює член НСКУ, доктор мистецтвознавства, професор Н.О. Урсу (Кам'янець-Подільська міська організація Спілки). Найбільш видатним досягненням секції стало видання Н.О. Урсу широкоформатної монографії «Подомініканський костел св. Миколая в Кам'янці-Подільському» (2017. – 116 с.) та проведення регіональної науково-практичної конференції «Володимир Гагенмейстер. Життя і творчість», присв. 130-річчю від дня народження художника, графіка, мистецтвознавця і видавця» (м. Кам'янець-Подільський, 18 травня 2017 р.).

Досить плідно і творчо працювали у 2017 р. *клуби «Краєзнавець»* при обласній універсальній науковій бібліотеці (керівник – голова Хмельницької міської організації Спілки Блажевич Ю.І.) та при Деражнянській районній центральній бібліотеці (керівник – голова Деражнянського осередку Спілки Стецюк Ю.А.). До засідань клубу залучалися активно науковці, студентська і учнівська молодь, читачі різного віку і професій. Обидва клуби засідали один раз на місяць, а при потребі частіше, і присвячували їх актуальним датам, подіям, видатним постатям в історії та культурі України і рідного краю й, таким чином, успішно виконували пізнавально-просвітницьку функцію.

У плані популяризації та просвітництва на прикладах регіональної історії, культури та природи міськими та районними організаціями НСКУ використовуються засоби обласного й місцевого радіомовлення та телебачення. Так, Хмельницька міська організація упродовж 2017 р. широко використовувала краєзнавчі та інші популярні програми-студії обласного

радіо та телебачення «Поділля-Центр» та «33-й канал» Готували програми члени НСКУ Блажевич Ю.І (голова міської Спілки), Єсюнін С.М., Байдич В.Г., В.В. Галатир, Ю.В. Олійник та ін. За їх участю проведено **10 телевізійних передач, а також по обласному радіо FM 104,6 10 радіопередач** для населення обласного центру і області з актуальних проблем історії, пам'яткознавства, архівознавства, краєзнавства, культури тощо.

Упродовж року потужно працював **Інтернет-сайт** «Кам'янець-Подільський історичний», на сторінках якого публікувалися матеріали статті з історії міста, які готували учні шкіл та студенти ВНЗ міста. На сайті було оголошено конкурс учнівських і студентських наукових робіт на історико-краєзнавчу тематику, учасники якого відзначені призами (у нагородженні брали участь члени НСКУ В.А. Дубінський, О.Б. Комарніцький, О.М. Завальнюк, В.В. Пагор та ін.). У квітні 2017 р. запущено експериментальний сайт в інтернет-мережі – Хмельницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, в якому відображена хроніка діяльності обласної Спілки краєзнавців. Розробка цього сайту продовжується.

Обласна Спілка тісно співпрацює з обласними універсальною науковою бібліотекою, юнацькою бібліотекою ім. Т. Шевченка та іншими міськими та районними бібліотеками, з їх краєзнавчими відділами. Варто зауважити, що працівники краєзнавчого відділу є членами НСКУ. Активними членами НСКУ є директор Деражнянської районної бібліотеки Н.І. Стецюк, яка є одночасно головою районного відділення НСКУ. Член НСКУ О.Б. Айвазян є директором наукової бібліотеки Хмельницького національного університету, кандидат історичних наук,

Краєзнавчий відділ обласної універсальної бібліотеки є фактично науково-методичним центром обласної і Хмельницької міської організацій НСКУ. Тут проводяться конференції, пленуми, засідання президії обласної Спілки краєзнавців, зібрання клубу «Краєзнавець», науково-краєзнавчі конференції, симпозиуми, круглі столи, читання, презентації науково-краєзнавчих видань, книжні виставки обласної та міської організацій Спілки.

Отже, названі та інші бібліотеки Хмельниччини є провідними в галузі бібліотечного та наукового краєзнавства. Вони ведуть бібліографію краєзнавства, збагачують фонди краєзнавчої літератури, видають біобібліографічні покажчики, є місцем проведення краєзнавчих конференцій, круглих столів, читань, презентацій, книжних виставок краєзнавчих видань, є місцем діяльності осередків НСКУ. Провідні працівники бібліотек, як правило, є членами НСКУ.

Упродовж 2017 року зміцнилася співпраця обласної Спілки з Державним архівом Хмельницької області. Зокрема, член НСКУ, директор архіву, кандидат історичних наук В.Г. Байдич є членом президії обласної Спілки краєзнавців, брав активну участь у роботі засідань президій та пленумів обласної Спілки. Тут створено потужний осередок членів НСКУ, який

входить до Хмельницької міської організації Спілки. За ініціативою В.Г. Байдича у звітному році видано три збірника документів за матеріалами фондів архіву з історії Хмельниччини та здійснено видання першого випуску серійного наукового збірника «Подільська старовина», до редколегії якого залучені науковці США.

Базовою опорою діяльності обласної Спілки в науково-дослідній, науково-методичній та видавничій роботі залишається Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті. Він у своїй роботі спирається на майже 150 почесних і дійсних членів-поділлянців Хмельниччини й інших регіонів України та зарубіжжя і працює за власним статутом і планами роботи. Більшість його почесних і дійсних членів є одночасно членами Хмельницької та Вінницької обласних організацій НСКУ. Саме при Центрі у м. Кам'янці-Подільському продовжує знаходитися головний офіс обласної організації НСКУ та редакція науково-краєзнавчого збірника обласної Спілки «Краєзнавець Хмельниччини». У 2017 р. обласна Спілка краєзнавців і Центр дослідження історії Поділля спільно організовували і проводили **12** міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій та круглих столів, брали участь у виданні **3** монографій, **6** книг, **8** наукових збірників, друкували періодичні збірники «Краєзнавець Хмельниччини», «Хмельницькі краєзнавчі студії», «Наукові записки Центру Мархоцькознавства» тощо.

4. Участь обласної Спілки краєзнавців та її осередків у Громадсько-політичному житті держави та Хмельниччини

Краєзнавчий рух, його авангард – обласна організація НСКУ – нерозривно зв'язані з суспільно-політичним життям держави та її подільського регіону, а вся її організаційна, наукова, науково-методична та видавнича діяльність спрямована на національно-культурну розбудову єдиної України.

а) Співпраця обласної Спілки з органами влади

В цьому контексті у 2017 р. обласна організація Спілки та в її складі міські і районні осередки прагнули зміцнити співпрацю з місцевими органами влади для розвитку конструктивності своєї діяльності.

Важливою подією в житті обласної Спілки стало призначення наприкінці листопада 2015 р. Президентом України П. Порошенком головою Старосинявської державної райдержадміністрації члена НСКУ, голову ревізійної комісії обласної організації краєзнавців, вчителя історії Пасічнянської ЗОШ-НВК цього ж району Ігоря Петровича Русого. Він активний і творчий дослідник, обладнав у рідній школі музей, вже на посаді голови РДА організував широке відзначення 150-річчя фундації у с. Пасічній своєї школи, організатор краєзнавчих експедицій, відзначень ювілеїв

Пилявецької битви 1648 р., яка відбулася на Старосинявщині тощо. У 2017 р. він особисто взяв участь у роботі пленумів обласної організації НСКУ, виступав з доповідями на 3 міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, допомагав творчо і матеріально у підготовці краєзнавчих видань про Старосинявщину, відзначився у проведенні по Старосинявщині науково-краєзнавчої експедиції НСКУ 30 жовтня 2017 р.

Головою районного осередку НСКУ плідно працює завідувач відділу освіти, культури, молоді та спорту Летичівської райдержадміністрації Світлана Анатоліївна Коржик, яка також відзначилась у проведенні по Летичивщині науково-краєзнавчої експедиції НСКУ 30–31 жовтня 2017 р. Вона бере діяльну участь у роботі засідань, пленумів і конференцій обласної Спілки краєзнавців, публікує історичні матеріали, нариси про села краю в наукових збірниках та місцевих газетах, вчасно подає звіти про діяльність свого осередку НСКУ.

У такому ж плані активно працює депутат Старокостянтинівської міської ради, директор ЗОШ № 8 цього ж міста Тетяна Михайлівна Скрижевська, з 2009 р. голова Старокостянтинівської міськрройонної організації НСКУ. Вона також відзначилась у проведенні по Старокостянтинівщині науково-краєзнавчої експедиції НСКУ 31 жовтня 2017 р.

Наведемо приклад співпраці з владою Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ. Осередок гідно представлений в органах місцевого самоврядування. Його голова О.Б. Комарніцький є членом архітектурно-містобудівної ради, а також комісії із встановлення меморіальних знаків виконавчого комітету Кам'янець-Подільської міської ради (членом цієї ж комісії є О.В. Будзей). Член НСКУ Г.Б. Ківільша входить до складу координаційної ради з туризму міськвиконкому, А.Б. Задорожнюк і С.В. Трубочанінов – геральдичної комісії. Також плідно працював у 2017 р. у складі топонімичної комісії при Кам'янець-Подільському міськвиконкомі член НСКУ О.В. Будзей.

Члени НСКУ задіяні в роботі топонімичних комісій у м. Шепетівці, Ізяславі, Старокостянтинові, Білогір'ї, Полонному, Слауті та ін.

Варто відзначити, що належно налагоджена співпраця Президії обласної організації НСКУ з Хмельницькою обласною державною адміністрацією та обласною радою, департаментами освіти та культури, з меріями міст Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Старокостянтинова тощо.

б) Співпраця з територіальними громадами

Важливою формою співпраці з місцевими органами влади є участь представників правління обласної організації та осередків НСКУ у справі налагодження контактів і зв'язків з новоутвореними згідно закону України «Про децентралізацію в Україні» територіальними громадами на Хмельниччині. Прикладом може слугувати діяльність у цьому напрямі Державного історико-культурного заповідника «Межибіж», що в

Летичівському районі, та його осередку членів НСКУ. Зокрема, тут шляхом виборів утворилася потужна територіальна громада, яка об'єднала навколишні села з центром у смт. Меджибіж. Адміністрація заповідника (члени НСКУ Погорілець О.Г., Западенко І.В., інші співробітники) у травні-червні 2017 р. провели кілька спільних нарад і семінарів з активом місцевої територіальної громади, під час яких була вироблена концепція та Програма співпраці обох інституцій у плані розвитку туризму, розбудови заповідника, реставрації його пам'яток, підтримки проведення науково-краєзнавчих конференцій тощо. Це поки що єдина така Програма на Хмельниччині, яка заслуговує підтримки, популяризації та поширення такого досвіду. Така ж співпраця налагоджена з Сатанівською територіальною громадою Городоцького району, що дозволило організувати у травні 2017 р. Першу міжнародну науково-практичну конференцію «Сатанів : вагоме минуле, динамічне сьогодні, впевнене майбутнє» і видати збірник праць за результатами її роботи.

в) Участь членів обласної Спілки у волонтерському русі

Події неоголошеної війни на Сході України 2014–2017 рр. та боротьба за єдину і неподільну Україну також позначилися на діяльності обласної Спілки краєзнавців України, члени якої співпереживають і знаходять можливості волонтерської підтримки Збройних Сил держави на фронтах АТО, для гідного вшанування живих і полеглих з України Героїв на Хмельниччині.

Упродовж 2015–2017 рр. ряд членів НСКУ міст і районів Хмельниччини взяли участь у волонтерському патріотичному русі з метою допомоги фронту. Яскравим прикладом є діяльність Дунаєвецької районної організації НСКУ, яка підтримала почин членів осередку та співпрацюючи з іншими громадськими організаціями зібрала і передала бійцям АТО 15 тис. грн. З цією ж метою було організовано спільно з товариством «Просвіта» і дано у 10 селах Дунаєвщини благодійні концерти.

За участю вчителів – членів НСКУ у навчальних закладах Хмельниччини поширилося залучення учнів до участі в конкурсах малюнків, оберегів, написання листів бійцям АТО. У школах утворені і діють волонтерські загони, проводяться зустрічі з учасниками бойових дій на сході України – воїнами АТО. В цьому добре відзначилася діяльність Летичівської, Славутської, Ізяславської та інших районних організацій НСКУ. За участю Летичівського осередку Спілки відкрито меморіальні плити воїнам – героям антитерористичної операції на сході України – у Голосківській та Требухівецькій ЗОШ І–ІІІ ст. цього ж району. Форми волонтерської діяльності урізноманітнюються.

Отже, після завершення роботи VI з'їзду НСКУ правління і президія Хмельницької обласної організації Спілки та її осередки домоглися у 2017 р. успішного виконання планів роботи, а в низці пунктів їх перевиконання. Незважаючи на кризу та війну на Сході України, обласна Спілка зі своїми осередками працювала стабільно, динамічно, розбудовувалася, організовано

провела звітно-виборну конференцію, забезпечила належні умови та роботу проведення в Хмельницьку область науково-краєзнавчої екскаваторної правління Національної спілки краєзнавців 30–31 жовтня 2017 р., втілювала інноваційні форми роботи, закладала основи для поступу краєзнавства на наступні роки.

Голова
Хмельницької обласної організації
НСКУ

Л.В. Баженов

Відповідальний секретар

В.Р. Адамський

16 січня 2018 року